

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Uue aasta lävel.
Tagasiwaade meik metsavalitsuse organiseerimisele
Iseselsvuse esimesil aastail — *A. Mathiesen.*
„Eesti Metsa“ 20-ne aasta teekonnalt — *Edg. Vester.*
„Eesti Metsa“ ilmumise eellugu tema XX aastakäiku
jõudmise puhul — *Johannes Pärn.*
Künsekoor kui nahaparkimistooraine —
Dr. phil. nat. J. Hüsse.
Soome polaarala metsades — *Aug. Karu.*
Hankigem ilupuude ja -põõsaste seemneid kodu-
maalt! — *V. Matisen.*
Uusi andmeid meie talumetsade kohta — *V. Mutt.*
Mõtteid talumetsade järelevalve korraldamisest —
K. Kulbin.
RMK Tallinna osakonna õppekursioon Kehra sul-
faattselluloositehasesse — *J.—.*
Viru Metsaühingu 10-a. tegevusest — *A. S.*
Abja Riigimetsateenijate Kogu Rõpina osakonna esi-
mene pidu Rõpina seltsimajas 3. XII 39. — *Aadu Karu.*
Jahindus
Mitmesuguseid teateid.

1940. 20. JAANUAR NR. 1

XX AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ohingu, Eesti Metsaühingute
Liidu ja Riigimetsateenijate Keskkogu häälekandja

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti.

EESTI METSA JA TSELLULOOSI A/Ü.

TALLINN, PÄRNU MNT. 10—6, TELEFON 474-50

ostab

piiramata hulgal Kehra sulfaattselluloositehastele

sulfaatpuid ja propse

pikkusega 1,00; 2,14 ja 2,44 m

HINNAD:

	Poolpuhtad	Täispuhtad
Kehra tehaste laoplatstil	Kr. 6.00 rm	Kr. 6.60 rm
Raudteejaamade „	„ 4.90 „	„ 5.50 „
Randade ja jõgede laoplatssidel	„ 3.90 „	„ 4.50 „

Pakkumistega pöörduda ja lähemaid teateid saab o/ü. kontorist või kohapealseilt esindajailt:

- ✓ **Kehra tehased** — J. EENSALU, telef. Tallinn 308-00
- Jõhvi**, E. HINDPER, Tartu mnt. 5, telef. 133
- Tartu**, A. KÄÄRIK, Veski 57, telef. 43-62
- Valga**, A. TAMM, Kesk 14, telef. 114
- Türi**, E. ROSIMANNUS, Koidula 17-a, telef. 100
- Pärnu**, E. RADIK, Riia 10, telef. 679

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD : Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Riigimetsateenijate Keskkogu.	Peatoimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Gustav Adolphi t. 70. Vastutav ja tegevtoimetaja VASSILI MUTT.	TOIMETUSE AADRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Lai tän. 39/41, tel. 464-76. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155
XX aastakäik	20. jaanuaril 1940	Nr. 1

Uue aasta lävel

Käesoleva numbriga algab „Eesti Mets“ oma kahekümnendat aastakäiku. Vististi tundub paljudele nendest, kes „Eesti Metsa“ tema eluteel algusest peale on saatnud, üllatavana, et käidud tee tähiseid juba nii palju seljataha on jäänud ja tagasivaatel nende rida silmapiiril juba mineviku sinasse haihtuma hakkab. Kui aga sirvid üksikuid aastakäike, siis märkad, et matkatud teeosa, võrreldes inimelu piiridega, on siiski küllalt pikk, kuigi see pole olnud väsitav ja tüütav, vaevalist edasilikumist võimaldav, vaid sirge ja avar rõõmsate rühisammude jaoks. Ja eks ta ole pakkunud küllaldaselt vaheldust, avastades üha uusi väljavaateid ja lastes üldisest taustast esile tuua üksikasju, asetades neid uurimuste, tähelepanekute ja kogemuste valgusse.

Ja matkakaaslased! Kuigi mitmeti erinevad huvialades, iseloomudes, käitumises ja aastates, on neid tiivustanud ühine aade ja eesmärk: võimetekohaselt kaasa aidata Eesti metsanduse edukale arengule.

Need aga, kes on ridadest lahkunud ja kellede kujud tõttava elutempo juures unustusse hakkavad vajuma, elustuvad taas, lugedes nende mõtteavaldusi ja vaadeldes nende pilte „Eesti Metsa“ lehekülgedel.

„Eesti Metsa“ peegeldub meie metsanduse ja metsameeste ilme ja elu, temas kajastuvad hinnangud oleviku nähtustele ja tuleviku lootustele. Vaimsed sidemed Eesti metsameeste pere ja „Eesti Metsa“ vahel on niivõrd tugevad ja elulised, et uue aasta lävel puudub vajadus üksikasjaliseks teenete loeteluks ja tunnustuste hankimiseks „Eesti Metsale“, tundub lihtsa kohustusena, et meie teda ühisel jõul edasi saadame edu ja täienemise teel.

Seisame inimkonna raske kriisi pöörises, mille õhkkond ka meile end juba tunda annab ja mille lahenemist on võimatu ette näha. Otseses ühenduses sellega on meie kodumaa ajaloos lõppenud peatükk, mille algus ulatub ligikaudu seitse ja pool sajandit tagasi. Pole aeg ega koht käesoleval juhul selle elemendi mõju hindamiseks meie poliitilise, sotsiaalse ja kultuurse elu kujunemisel, küll aga võime üldkõkkuvõttena märkida, et metsanduse alal meie ei keeldu hindamast ja tunnustamast kõike positiivset, ülesehitavat ja edasiiviivat, mis kõigil aegadel meie metsanduse arenguks on korda saadetud.

Astudes üle uue aasta läve oleme teadlikud, et ta meile raskeid katsumisi võib ühes tuua, kuid need leidku meid kindlatena usus helgesse tulevikku ja Eesti edasisse õitsengusse.

Toimetus.

Tagasivaade meil metsavalitsuse organiseerimisele iseseisvuse esimesil aastail

A. Mathiesen

Selle küsimuse kohta on juba mitmelt poolt sõna võetud, kuid minule paistis, et mõningatest asjaoludest oleks soovitav täiendavalt kõnelda, et saada õige ülevaade nendest aegadest ja neile järgnevatest sündmustest.

Minul oli võimalik kaasa elada meie metsavalitsuse loomise ajajärku ja katsumun siin lühidalt jäädvustada seda, mis ei ole veel ununenud.

Metsasaadused kuuluvad meie igapäevaste möödapääsmatute tarvete hulka. On loomulik, et nõudmist nendest tarvetest tuleb pidevalt rahuldada ja et siin ei saa mingisugust vaheaega olla. Seega siis Saksa okupatsioonivõimude lahkumisel ei tulnud metskondades metsatööde alal erilist seisakut ega vaheaega. Oli novembrikuu, kui Saksa võimud 1918. a. lahkusid ning talv täies hoos lähenes. Metsamüügid oksjonite näol olid küll tehtud, kuid lepingud olid veel sõlmimata ja sisse olid maksetud vaid kautsjonid. Vähimalt oli see nõnda Tori-Võlla metskonnas. Tuli asuda kiires korras surnud puude müügile ning sõlmida lepinguid müüüdud metsatükkide kohta, sest vajadus kütte järele andis end kaunistest tunda, kuna raudteed ja tehased vajasisid kütteks vaid puid ja kuivade puude tagavara ei olnud küllaldane. Tehti katsed jätkata metskonna kulul küttepuude ülestöötamist (Seli metsandikus), et neid kohalikele inimestele väikesel arvul müüa, kuid see ei õnnestunud hästi: oli soov head teha, et väikekohtade pidajad ja rannaäärne rahvas saaks oma kütet soodsalt, kuid puude müügil oli nurinat selle üle, et ülestöötamine olevat kallilt arvestatud, et parem oleks, kui inimestel lubataks metsast endil raiuda, nagu seda maailmasõja ajal lubati sõdurite naistele. Need nõndanime- tatud soldatinaiste langid, kus kuuse- kase segapuistutest olid kased välja võetud ja kuused kui tarbepuud järele jäetud, jätsid sageli kaunis õudse pildi ja raske oli kohalike elanike soov jä- rase raiumise mooduse asjas rahulda-

da. Surnud puudega üksi aga ei suudetud igal pool ümbruskonna nõudeid rahuldada. Ei olnud veel Tallinnas keskkoha, kust oleks olnud võimalik juhtnõore nõutada. Suurem toetuspunkt oli Maakonnaavalitsus, missuguse asutusega kontaktis toimus metsavalitsuse ülevõtmine lahkuvatelt Saksa võimudelt ja millega kokkurääkimise tulemusena organiseeriti Pärnumaa riigimetsade valitsemine, kusjuures Kilingi metsa- ülem hr. Aun kui veneaegne met- sarevident määrati ühtlasi teiste Pärnumaa metskondade üldjuhiks ja leiti selleks vastav nimetus — maa- konnametsaülem, kuna kodumaa muu- des osades maakonnametsaülemate ametikoht loodi märksa hiljem ja juba Põllutööministeeriumi poolt.

Nagu mainisin, tuli esialgu töötada maakonnaavalitsuselt saadavate juhtnõo- ride järgi, mis kestis umbes veebruarikuuni 1919. a. Huvitav on siin rõhuta- da, et mõningad vallavalitsused avalda- sid soove, et vallavalitsustele üle an- taks mõned metsaalad. Sääraseid vaa- tekohti väljendas Tammiste valla juht- ivaid jõude, missuguse valla piirides asusid riigistatud põllupanga metsad.

Esimeses järjekorras võeti riigi kät- te ja liideti Põllutööministeeriumile al- luvate metsadega Vene põllupanga met- sad. See toimus kohati juba 1918. a. Küsimus, kas vallavalitsusi varustada metsadega, oli põhimõtteliselt tähtis kü- simus; on ju mõningaid riike (Helveet- sia), kus omavalitsuse metsadel on suur tähtsus. Ka selle küsimuse üle tuli maa- valitsuse juhtidega mõtteid vahetada. Kuna Eestis metsad maakondade ja valdade vahel on jaotatud liig ebahül- laselt, siis ei saanud kuidagi pooldada, et valdadel oleksid olnud oma metsa- alad kohalike elanike nõuete rahulda- miseks nõnda, nagu seda samal ajal tehti Venemaal. Vastu vaidlemata oleks Põllutööministeerium küll väga suurest ebameeldivast kohustusest vabanenud, oleks olnud väga kerge ministeeriumil

ja tema ametnikel järelevalve korras kontrollida ja nõuda, et metsamajapidamine omavalitsuse metsades toimuks metsahoiu põhimõttele vastavalt; mis aga soovida jättis ja mõtlema pani, see oli küsimus, kuidas rahuldakse siis nende valdade kodanikke, millede piirides metsa on vähe. Suuremad metsamassiivid oleksid jäänud riigile ja oleksid olnud riigile tuluallikaks, kuna väikeste alade eraldamine tulude vähenemise mõttes oleks end vaevalt tunda annud, ja tegelikult paljud väikesed alad hiljem likvideeriti just kulude kokkuhoiu mõttes. Oleks omavalitsuste metsi antud, oleks kindlasti neid kohati ehk rohkem raiutud kui see Põllutöoministeeriumi valduses sündis, kuid vastu vaidlemata oleks metsanduslik propaganda end olude sunnil väljendanud hulga varem ja hulga suurema jõuga.

Selles asjas oleme siis alguses oma rada käinud ja sama rada on sammunud ka meie lõunapoolne naaberriik, kuna idas toimus asi teisiti.

1918/1919. aasta talv möödus peamiselt küttekriisi lahendamiseks metsade müümisega ning osaliselt riigi kulul metsade ülestöötamisega. Viimast tuli esialgu teha päris omal algatusel, alles hiljem loodi selleks Tallinnas vastav keskkoh. Palju muret oli ka veneaegsete lepingutega seotud küsimuste selgitamisega, sest kantselei raamatutest ja dokumentidest paljud puudusid. 11. mail 1919. a. oli Tallinnas esimene metsaülemate nõupidamine, mis kestis paar päeva. Päevakorras oli rida tähtsaid küsimusi: 1) metsavalitsuse organiseerimine metsade riigistamise puhul, 2) metsade riigistamise teostamine, 3) metsaametnike maaga varustamise küsimus, eriti veneaegsete metsavahtide kohtade küsimus, 4) metsaandmise juhendi muutmine, 5) metsaametnike ettevalmistamiseks kursuste korraldamise küsimus, 6) metsaseaduse muudatusi ja 7) jahiseaduse muudatusi.

Koosoleku pearõhk oli pandud oodatava metsaseadusega seotud metsade

Metsaülemate koosolek 11. mail 1919 Tallinnas. Istuvad arvates vasakult poolt: metsanõunik Ilves, m-n. Kruuse, Metsade Peav. juhataja J. Kitsing, Kilingi metsk. ühtlasi Pärnu maak. mtsül. K. Aun, Võru mtsül. A. Auksmann, mtsül. Arens, mn. Undriits. Seisavad: Vastemõisa mtsül. Schulbach, Saaremaa mtsül. Ermus. Kariste mtsül. Kaschin, Võtikvere mtsül. Vallner, Avinurme mtsül. Pavars, Tori-Võlla mtsül. Mathiesen, Tartumaa volinik Karu, Orajõe metsaülem Urberg ja Laiksaare metsaülem Raekson.

riigistamisele, nende majandamisele ja valitsemisele.

Jahiseaduse alal valiti komisjon ja juba 1920. a. esitati maakonnametsaülematele seisukoha võtmiseks uue jahiseaduse kava.

Kursuste korraldamisele asuti juba suvel 1919. a. Kursuslased viibisid osa ajast Kihlepas (Võlla metsk.) ja osa ajast Kilingis. Kursustest osavõtjaid oli ligikaudu kümnekond isikut, peamiselt endised erametsade metsaülemad või Venemaal metsanduse alal tegutsenud isikud.

1919. a. suvel oli läbirääkimisi Tartu ülikooli juure metsaosakonna asutamise kohta. Augustikuus 1919. a. saabus minule ettepanek metsakorralduse õppetoolile kandideerimise asjus.

Juba 1919. a. suvel oli ka mõningaid kavatsusi metsakorralduse alal ja M. P. juhataja avaldas soovi, et sel alal tuleks meil kiires korras ette valmistada tehnilisi tööjõude erilise kursuse korraldamise teel. Hiljem lahenes see küsimus aga teisiti, kui osutus võimalikuks leida suuremate kogemustega juht ning palgata taksaatorid sel alal varemalt Venemaal ametis olnud isikute hulgast. Takseersalkade komplekteerimine toimus 1920. a. varakevadel.

1919. a. sügisel määrati ametisse maakonnametsaülemad. Neid kohti täideti keskvalitsuse juures ametis olevate metsanõunikega, kusjuures nõunike kohad likvideeriti. Tartumaal tegutses Metsade Peavalitsuse volinikuna hr. Karu; tema peamiseks ülesandeks oli hoolekande alla võetud metsade majanduse üldine juhtimine ning abiks olemine metsade rekvireerimise alal Kütte Keskkomiteele. Sügisel 1919. a. voliniku koht likvideeriti ja härra Karu jäi ametisse Tartumaa metskonnametsaülemana. Igasse maakonda ei suudetud isikute puudusel kohe maakonnametsaülemaid määrata. Oli mitu juhtumit, kus üks maakonnametsaülem pidi tegutsema korraga kahes maakonnas. Maavalitsusele see aga ei meeldinud ja ministriülemile esitati nõuded, et maakonnalinnades oleksid vastavad ametikohad, sest osa nõunikest, saades maakonna-

metsaülemaks, jäi esialgu endist viisi Tallinna ja tegutses keskvalitsuse juures neile alluvatesse maakondadesse puutuvais küsimusis. Siin oli jällegi põhimõtteline lahendus: paljudes väiksemates riikides asuvad ka praegu vastavad kohalikud juhid keskvalitsuse juures.

1919. a. hilissügisel olid aga juba kõik maakonnametsaülemate kohad täidetud ja kohtade peal vastavad ametikohad ellu kutsutud. Ka minul isiklikult tuli tegutseda alates 8. novembrist kolme-nelja kuu vältel Läänemaa maakonnametsaülemana.

Maakonnametsaülema esialgseks ülesandeks oli koostada kava, kuidas maakonna piirides organiseerida riigistamise puhul metsade valitsemist; missugused metskonnad tuleksid loomisele; kus peaks asuma metsaülem; kes tuleb metsaülemaks määrata või endistest metsaametnikest selleks valida. Väga palju tuli teha korraldusi hoolekande alla võetud metsade majapidamise alal; tuli Kütte Keskkomitee nõudeid raielankide rekvireerimise alal kontrollida ning nende lankide eraldamiseks tarvilisi juhatusi anda.

Iseseisvuse algpäevil oli õige rohkesti kaebusi metsade laastamise alal. Juba 1918/1919. a. talvel Tori-Võlla metsaülemana pidin korduvalt sääraseid kaebusi metsahoiu seaduse kohaselt kontrollima ning paiklikke ülevaate-akte koostama. Kaebuste esitajateks olid osalt vallavalitsused, osalt eraisikud. Võibolla olid siin meie omavalitsustel jällegi teatud huvid metsade alal, nagu seda eespool mainisin, sest paljudel juhtudel olid teated laastamise kohta liialdatud. Kuid oli sageli tegemist ka erakorralise laastamisega. Maakonnametsaülemale anti ministriülemi poolt sellekohased volitused, et need võivad omal algatusel erametsades raiumisi jälgida ja seisma panna igasuguse laastava raiumise. Seega tuli tegutseda just kui Metsakaitse Komitee volinikena, missugust asutust meil ei olnud ja missuguse asutuse funktsioonide lahendamise võttis enda kätte Põllutöoministerium kui metsahoiu seaduste teostamiseks seaduses ettenähtud kõrgeim ins-

tants. Mõnest laastamisest püsivad pildid veel praegu üsna värsketena silmade ees: Märjamaa rajoonis oli ühes väiksema mõisa metsas enne minu kohalejõudmist katsutud nõnda palju puid jalalt saagida kui vähegi võimalik ja hektaaride viisi oli langetatud ülestöötamata puid, nii et edasi-tagasi liikumine osutus seal täiesti võimatuks.

Palju tuli tegemist teha igasuguste järelepärimistega erametsade omanike poolt pärast maaseaduse ilmumist.

Maakonnametsaülemail tuli hoolekandemõisades korraldada metsa ülestöötamist ja teostada suuremaid metsamüüke (kuni 10.000 m ühele ostjale).

Maakonnametsaülemad võisid oma äranägemise järgi ametisse seada või vabastada metsavahte ja metsaülemate ning abimetsaülemate asjas nad võisid teha Metsade Peavalitsusele vastavaid ettepanekuid.

Rängem töökoorem tuli aga kanda maakonnametsaülematel metsade riigistamistööde teostamisel. Isiklikult ma sellest tööst enam osa ei võtnud, sest 1920. aasta algul asusin Tallinna Metsade Peavalitsuse juhataja abi kohale, kus viibisin kuni augustikuuni. See-ga oli võimalus jälgida ja osalt juhtida metsade riigistamise töid meie selleaegses metsade keskvalitsuses. Praegu on raske ette kujutada neid küsimuste labürinte, mis tekkisid ja olid seotud mitte üksi metsandusega, vaid kogu meie selleaegse majanduseluga. Ühelt poolt tuli katsuda säilitada metsi, et need ei häviks enne riigistamist, pidurdada üksikutes kohtades liigseid rekvireerimisi, kuid teiselt poolt tuli arvestada vabrikute, raudteede, sõja-väe, omavalitsusasutuste ja koolide nõudeid. Peavalitsuse juures töötas eriline komitee erametsade kohta sõlmitud lepingute läbivaatamiseks, kus raiumisi lubada, kus raiumine seisma panna. Selle komitee liikmete hulka kuulusid esindajad ka teistest ministeeriumidest ning oli alatine mõtete lah-kumine, kui tegemist oli mõne raiumi-sega, mis oli määratud tööstuste või suuremate ettevõtete küttega varusta-miseks. Ja missugune raiumine sel ajal toimus nõnda, et puude ostja raiu-

mise puhul oli veel teadmata! Ka rek-vireerimise alal oli, praegu asjale ta-gasi vaadates, täiesti arusaadav, et seal, kus töö oli juba käimas, oli edu-kam jätkata tööd kui mujal uut alus-tada; kus juba raiumine oli alanud, seal sooviti edasi töötada. Kulude kok-kuhoidmise pärast töötati suurtel alad-el, raiuti metsi kvartaalide viisi. Metsa hoidmise ja kavakindla majan-damise nõuetele see aga ei vastanud ja metsaametnikud ei saanud KKK-ga leppida.

Pärast metsade riigistamist mõned asutused kohtadel jätkasid rekvireeri-mist, kuid unustati põhimõte, et riigi-asutus ei või teostada rekvireerimist teise riigiasutuse varade osas. Eba-õigelt rekvireeritud metsad tuli Kütte-komiteelt tagasi nõuda. Rekvireerimise toiming näeb ette teatud kindlat seadusepärast asjaajamist. Rekvireeri-tud mets tuli vastavale ametiasutusele konkreetsel kujul koha peal üle anda. Oli aga tegemist sellaste rekvireeri-mistega, kus oli vastavale metsaülemale või mõisa volinikule resp. hoolekandja-le saadetud KKK poolt kiri, et sellega teadustatakse, et on rekvireeritud n tiinu metsa, kuid missugust, missugusel kohal, missugustes kvartaalides, oli mainimata. Osa rekvireerimisega seotud protseduuri oli veel teostamata; mets oli välja eraldamata, kätte näita-mata. Kuid pärast metsade riigista-mist KKK volinikud siiski esitasid nõudmisi, et neile lubataks valida ja raiuda rekvireeritud metsa. Metsade Peavalitsus pidi loomulikult takistama säärast seletust. Võib-olla oli mõnin-gaid vääratusi meie Kütteainete Kes-komitee tegevuses, kuid see asutus Vabariigi esimestel päevadel oli siiski vajaline kui ametiasutuste küttega varustaja. Hiljem, kui asuti rahulikule igapäevasele elule ja kui KKK algas ka tarbepuude valmistamist ning Kau-bandusministeerium koostas kavasid metsa ekspordi alal, osutus nii mõnigi asi juba liig eluvõraks. Tundus loomu-likuna, kui metsade majandaja asu-tus muude tööde hulgas teostas iseseis-valt metsade ekspuuteerimist ja met-samaterjalide müüki, olgu siis kas või ekspordi alal. Nõnda siis suurendati ja täiendati Metsade Peavalitsuse poolt

riigi kulul metsade ülestöötamist ning loodi tööstuse osakond.

Väljakujunenud olukordade selgitamiseks, eriti aga, et tutvuda uue ametkonnaga, kutsuti kokku metsaülemate kongress, mis leidis aset Tallinnas 24. kuni 26. juulini 1920. a. See oli esimene metsaülemate koosolek pärast metsade riigistamist ja peeti Pikas tänavas (Jahimeeste Klubi ruumides). Osavõtjaid oli õige rohkesti.

Sel koosolekul oli põlevaimaks päevakorra punktiks Kütteainete Keskkomitee tegevus, ning kongress, ära kuulunud terve rea seletusi ja sõnavõtte, avaldas soovi, et KKK peab oma töö lõpetama. Läks küll veel hulgake aega, kuni see soov lõplikult teostati. Edasi arutati koosolekul palgamaade küsimusi. Oli päevakorras ka metsakasvatustlike küsimusi: kuidas toimida maailmasõja- ja vabadussõja-aegsete suuremate raiete metsastamisega (Tallinna-Saku rajoon); kas ei oleks õige männi kõrval teha katseid ka kasega.

Pean siin rõhutama, et eestikeelse metsandusliku kuukirja väljaandmise küsimus oli arutusel juba sel koosolekul (mitte esmakordselt maakonnametsaülemate koosolekul, nagu seda mainib härra Küng). Peatuti isegi selle juures, mida peaks sisaldama see kuukiri. Nendele soovidele vastavalt on E. M. oma ilme osaliselt saanud.

Pärast koosolekut oli pühapäeva õhtul Kadriorus lõbus koosviibimine, missugustes ruumides, ei mäleta.

Mäletan, et koosolekuruumi seinal oli suur plakat meeletuletusega „Metsamehed, hoidke meie metsi“ või midagi niisugust, järeleaimamisena idast, kus iga sammu peal tarvitati seda lööklauset ja raiuti, kus raiuda sai. Mäletan, et hr. Kitsing tegi üsna sapise märkuse

selle plakati puhul ja ka mulle tuli selle ilmumine seinale teadmatult.

Veel on hästi meeles üks Metsade Peavalitsuse ametnike pere ühine väljasõit Naissaarele.

Võin küll julgesti kinnitada, et see koosseis tundus sel ajal ühise pereana. Algaastail võis tunda igapähe juures erilist suurt töötahet ning ühtlasi ka rõõmu tehtud tööst, ja seda oli paljude ja paljude juures, olid need siis endised erametsade ametnikud, riigimetsade teenijad või Venemaalt opteerunud isikud. Mõtlen ikka, et mis oli see, mis kõiki köitis ja just nagu sundis tööle, muutis meeoleolu rahulikuks ja leplikuks ka seal, kus tuli küsimusi arutada mitmesuguste erihuvide seisukohast, nagu see oli lepingute kinnitamise komisjonis. Tahan arvata, et peapõhjus peitus siin selles, et kõigil oli soov vältida vahekordi, mis leidsid meil aset nii 1917. kui ka 1918. aastal, kus ühelt poolt oli ajajärk, kus puudus igasugune kord ja kõige sõnakam metsatöeline algas juhtimist metsamajanduse alal, kuid sooviti vältida ka neid aegu, kus vaba tegutsemine, mõtlemine ja isegi söömine oli piiratud ja kõik määrused algasid tulpadel ja seintel plakatitega „Mina annon käsk“! Kõigil oli rõõm ja tahe kaasa aidata mingi püsiva töö tegemisel ja oli hea meel, kui seda tehtud tööd õiglaselt hinnati. Ei olnud nimetamisväärset juhtu, kus oleks silma paistnud, et töötgemisel oleks peateguriks olnud auahnus või kuulsuse järele sörkimine. Kuid ka mõnd halba on siiski meeles: need olid nimeta ja vahel ka nimelised kirjad, mis iga külamees ilma järele mõtlemata lendu laskis, ilma et ta oleks vaevaks võtnud ja võimeline olnud asju analüüsima. Kuid hea katab alati paha!

„Eesti Metsa“ 20-ne aasta teekonnalt

Edg. Vester

Rõõmuga tervitab metsameeste pere meie ainukese metsandusliku kuukirja „Eesti Metsa“ 20-dat aastakäiku, mis tõendab meie kõigi visa jär-

jekindlust, head tahet, arusaamist oma ülesandeist ja usku oma võimesse. „Eesti Metsal“ ei ole olnud kerge leida teed töökohtadesse laiali-

pillatud metsaametkonna juure ja tihtigi on kõhklejad ennustanud raskematel aegadel tema surma. Kuid ikka leidis vabatahtlikke töömehi, kes toimetustöö tasuta enda õlgadele võtsid, ohverdades oma vabu tunde meie ühise metsameeste pere heaks.

Tagasi siirdudes „Eesti Metsa“ ilmumise algaastatele näeme, et „Eesti Metsa“ väljaandmise mõte on algatatud 1920. a. detsembris Eesti Metsateenijate Ühingu Keskjuhatuse liikmete Joh. Pärn'a, Chr. Leilop'i ja E. Kert'i poolt. Nimelt on siis 7. 12. 1920. a. keskjuhatuse koosolekul otsustatud alates 1. jaanuarist 1921. a.

hakata välja andma oma kuukirja, millele ilmumisel pandi nimeks „Eesti Metsa“. Toimetuse oma saatekirjas tähendab, et kuukiri tahab olla väljaspool igasugust klassivõitlust ega taha käsitleda mingisuguseid poliitilisi üllatusi, olles eeltähendatud küsimustes erapooletu ja truu oma erialale. See siht ja seisukoht püsib „Eesti Metsa“ sisus kogu tema ilmumise ajal, kuigi toimetajate isikud on vaheldunud.

„Eesti Metsa“ toimetajaid, tellijate arvu, lehekülgede arvu jne. selgitab alltoodud tabel:

„Eesti Metsa“ 1921.—1939. a.

Ilumise aasta	Toimetajad	Tellijate arv	Lehekülgede arv	Rahaline läbikäik Kr.			
				Tulud	Kulud	Puudujääk	Ülejääk
1921	Chr. Leilop — vastutav toimetaja. A. Netze — tegevtoimetaja 1. 02. — 31. 12. 21. a.	919	196	4599,78	4282,85	—	316,93
1922	Chr. Leilop — vastutav toimetaja 1. 01.— 31. 07. 22. a. A. Netze — tegevtoimetaja 1. 08. — 31. 12. 22. a. A. Netze — vastutav toimetaja 1. 08. — 31. 12. 22. a.	1246	214	5422,69	4783,81	—	638,88
1923	A. Netze — vastutav toimetaja.	1091	222	5360,05	4834,85	—	525,20
1924	A. Netze — vastutav toimetaja.	1212	246	5552,26	5088,39	—	463,87
1925	A. Netze — vastutav toimetaja 1. 01. — 30. 10. 25. a. J. Zolk — vastutav toimetaja 1. 11. — 31. 12. 25. a.	1049	276	6334,85	5448,81	—	886,04
1926	J. Zolk — vastutav toimetaja.	889	274	5389,74	5412,83	23,09	—
1927	J. Zolk — vastutav toimetaja 1. 01. — 31. 05. 27. a. Prof. O. Daniel — vast. toimetaja 1. 06— 31. 12. 27. a.	629	284	4709,42	5274,49	565,07	—
1928	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja.	736	280	6018,01	5579,10	—	438,91
1929	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja.	860	292	5339,03	5495,10	156,07	—
1930	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja.	900	314	5644,55	5137,64	—	286,91
1931	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja. K. Kerberg — toimetuse sekretär.	1202	392	6737,20	6561,07	—	175,13
1932	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja. K. Kerberg — toimetuse sekretär.	1310	380	6234,96	6034,96	—	200.—
1933	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja. K. Kerberg — toimetuse sekretär.	1380	416	5251,41	5835,85	—	115,56
1934	Prof. O. Daniel — vastutav toimetaja. K. Kerberg — toimetuse sekretär.	1490	424	6182,08	6072,77	—	109,31
1935	Prof. O. Daniel — peatoimetaja. K. Kerberg — vastutav ja tegevtoimetaja 1. 01.—31. 03. 35. a. E. Vester — vastutav ja tegevtoimetaja 1. 04.—31. 12. 35. a.	1520	432	6277,56	6435,52	157,96	—
1936	Prof. O. Daniel — peatoimetaja. E. Vester — vastutav ja tegevtoimetaja.	1708	440	7509,85	7211,19	—	298,66

Ilmunise aasta	Toimetajad	Tellijate arv	Lehekülgede arv	Rahaline läbikäik Kr.			
				Tulud	Kulud	Puu-dujääk	Ülejääk
1937	Prof. O. Daniel — peatoimetaja. E. Vester — vastutav ja tegevtoimetaja.	1510	436	7304,99	7231,47	—	73,52
1938	Prof. O. Daniel — peatoimetaja. V. Mutt — vastutav ja tegevtoimetaja.	1418	460	8033,44	7828,72	—	204,72
1939	Prof. O. Daniel — peatoimetaja. V. Mutt — vastutav ja tegevtoimetaja.	2323	460	10033,70	9996,62	—	37,08

Eespool toodud tabel näitab esimesil aastail küllalt hoogsat koostööd kuukirja toimetamisel, mis aga energilise A. Netze -Vaharu toimetusest ametialalise töörohkuse tõttu lahkumise ja hiljem langema hakkab. Pealegi muutus „Eesti Metsa“ asjaajamine ajutiselt liig koduseks ja ühekülgseks. Säärased pahed aga peegelduvad otsekohe lugejaskonnas ja tellijate arv langes peaaegu poole võrra. Siis aga asus toimetuse etteotsa ajanappusest hoolimata prof. O. Daniel, kes oma üldise lugupidamisega koondas metsameeste read uuesti ainsa metsandusliku kuukirja ümber.

Edasi mõjus „Eesti Metsa“ toimetamisele julgustavalt nii moraalselt kui ka materiaalselt uute väljaandjate juuretulek. Senisele väljaandjale — Eesti Metsateenijate Ühingu — liitusid 1930. aastal Akademiiline Metsaselts, Eesti Metsaühingu Liit ja Eesti Metsaülemate Ühing, kellede ühisel väljaandel „Eesti Mets“ hakkas alates 1. jaan. 1931. a. ilmuma. Sellest ajast peale on kuukirja tegev- ja vastutavateks toimetajateks Eesti Metsaühingu Liidu teaduslikud sekretärid, kellede püüded kuukirja ümber rohkemal arvul metsamehi koondada on tagajärjerkad.

Vahepeal on ka väljaandjate organisatsioonide ridades olnud muudatusi. Nii lahkus väljaandjate hulgast 1938. aastal Eesti Metsaülemate Ühing likvideerimise tõttu, kuna 1939. aastal tuli värske jõuna juure Riigimetsateenijate Keskkogu. Tea-

tavasti likvideerus Eesti Metsaülemate Ühing uue metsandusliku organisatsiooni asutamise tõttu, kuid see muudatus mõjus ka kohe tellijate arvule, kuna tellijad jäid nagu äraootavale seisukohale. Et aga nendes kogudes on riigimetsateenijad ja A/S Eesti Metsatööstuse ametkond koondunud 100%-lt, seadis Riigimetsateenijate Keskkogu juhatus oma üheks ülesandeks „Eesti Metsa“ oma liikmeskonnale kättesaadavaks teha, mis ka õnnestus. Keskkogu juhatus poolt ettevõetud aktsiooni tulemuseks oli rekordiline tellijate arv, mis tõusis 1939. aastaks 2323-ni.

On selge, et lugejaskond koondub „Eesti Metsa“ ümber mitte väljastpoolt pealesurutud kohustuse tõttu, vaid oma metsameestepere kokku kuuluvuse seesmise ühistunde tõttu. Eriti sellele võivad metsamehed olla uhked. Ja see tiivustab ka toimetajaid ikka „Eesti Metsa“ veergudel rohkema ja parema andmisele. Peab tunnistama, et kõrvaltvaatleja ei märka, kui raske on selle ainukese kuukirja sisu kogu meie perele vastu võetavalt ja huvitavalt serveerida. „Eesti Metsa“ loeb nii ülikooli professor kodu- ja välismaal kui ka elupraktikas karastatud metsavaht. Kuid kuukirja tellimiste järjekindel suurenemine tõendab, et „Eesti Mets“ on kõigile teretulnud.

„Eesti Mets“ on algusest peale truuks jäänud oma põhimõttele — käsitleda ainult metsa ja metsateenijaskonda puutuvaid küsimusi. Selle tõttu on ka igasugune poliitika ja parteiline poleemika kuukirja veergudelt armuta välja jäetud. See sei-

sukoht on õige ja seda pooldab lu-
gejaskond, koondudes nii suurel hul-
gal kuukirja ümber.

Esimesed kaksikümmend aastat on
murrangute ja võitluste tõttu olnud

rasked. Kuid ühtlasi on selle aja
jooksul „Eesti Metsa“ sisu ja seisukohad kindlaks kujunenud ja kristal-
liseerunud, mille tõttu tema tulevik
on kindel ja rahulikum.

„Eesti Metsa“ ilmumise eellugu tema XX aastakäiku jõudmise puhul

Johannes Pärn

Eesti Vabariigi algaastail, mil Asu-
tav Kogu andis riigi põhiseaduse, kut-
suti ellu ka kuukiri „Eesti Mets“.

See oli 20 aastat tagasi, kui suur-
maaomanike metsade riigistamisega
riigimetsateenijate arv 2000 isiku võr-
ra endiselt väikeselt arvult 2844 isi-
kuni suurenes (vt. EM nr. 7 — 1921).

See uuendus tõi kokku suure ja
kirju pere, kel puudusid riikliku met-
samajapidamise kogemused ja kes
pani juhtivatele isikutele ja eritead-
lastele suure ülesande lühikese ajaga
palju teha, muuhulgas ka metsaamet-
konna uus koosseis välja töötada.

Kuigi metsamajanduse juhtimine
ja organiseerimine oli vilunud ja ko-
genud metsateadlase — Metsade Pea-
valitsuse juhataja hr. Kitsingi — kä-
tes ja organiseerimise tööle lisandus
sõjaväest vabanenud ja Venemaalt
opteerunud eriteadlasi, oli siiski puu-
dus vilunud tööjõust. Ülemaaline
organiseerimine ja antud põhimõtete
ja juhiste ühtlaselt elluviimine nõu-
dis palju tööd ja aega ning vajas kõi-
gi metsameeste kaastööd.

Eriti valusaks küsimuseks oli met-
sateenijate väikeste ja kitsaste elu-
tingimuste ja olude parandamine,
mis senini, võrreldes teiste riigiteeni-
jatega, oli jäetud tagaplaanile. Et sel-
le küsimuse lahendamiseks koha pealt
kaasa aidata, kutsuti ellu „Ülemaa-
line metsateenijate kutseühisus“.

Selle kutseühisuse esindajad olid
esimest korda koos 13. ja 14. juunil
1920. a. Pärnus, „Endla“ seltsi saa-
lis, „ülemaalse Eesti metsateenijate
kongressina“, missugusest koosole-
kust võttis osa ka nende ridade kir-

jutaja, Metsade Peavalitsuse teeni-
jaskonna esindajana.

Koos oli üle 100 metsandust juht-
tiva ja arendava tegelase. Metsade
Peavalitsuse esindajatena olid seal
härrad Chr. Leilop ja V. Vallner.

Sel metsateenijaskonna esindajate
koosolekul arutati ja selgitati väga
mitmeid ametialalisi küsimusi. Leiti
vaja olevat nii mõndki olulist seni-
ses korras muuta ja täiendada.

Samal koosolekul selgus ka, et
metsameeste pere uues koosseis on
palju juhtivaid isikuid, kes oma bü-
rokraatliku vaimu poolest või senini
eesti rahvusest eraldatud seisukoha
tõttu ei taha kuidagi uue olukorraga
leppida ja püüavad kõigiti teenijas-
konna vaba arenemist kitsendada
ja takistavad kaasatöötamist metsa-
teenijate ühises suures peres. Tekkis
küsimus, kas me üldse saame ja suu-
dame kongressi seisukohtade ja otsus-
tega ametkonna üldist olukorda pa-
randada aidata ja kuidas paremini toi-
mida, et see töö vilja kannaks.

Kokku võttes oli selle suurpäeva
kõnede sisu ja mõte, et äsja valitud
kutseühisuse juhatus (esimees J. Pärn,
Metsade Peavalitsuse arveosakonna
juhataja, laekahoidja Chr. Leilop —
Metsaasjanduse osakonna juhataja,
E. Kert — Tallinna metsaülem, ja
teised valitud tegelased) kasutagu
kõiki abinõusid algatatud ühistöö õn-
neiikuks edendamiseks ja heade ta-
gajärgede saavutamiseks. Kuni eelarve
kinnitamiseni lubati juhatusel kõiki
summasid tarvitada oma äranägemise
järgi, kusjuures olgu tähendatud, et
juhatusel sel korral polnud kasutada

veel ühtki summat, vaid ta pidi neid ise hankima.

Kõik see, mis kongressil kuulnud ja nähtud, viis mind uue mõtte ja uue küsimuse juure.

Kas ei aitaks meid, metsanduse tegelasi, kes me laialdasel tööpõllul vähe kokku puutume ja üksteisest kaugel üksikutes metsakolgastes asume, lähendada, arendada ja kutseliselt kasvatada „otsesed vaimsed läbikäimised“ ja kas me ei suudaks ühisel jõul selle abinõu teostamiseks välja anda mõnd metsa- ja jahiasjanduse kuukirja?

See küsimus tegi mulle erilist rõõmu, ja et ma oma igapäevases elus ei ole pessimist, siis asusin ka selle mõtte täideviimisele.

Järgneval Keskjuhatusel koosolekul, millest osa võtsid kõik juhatusel liikmed, esinesin mõningate kalkultatsioonidega ja ettepanekuga: alates 1921. a.

välja anda oma kuukirja „Eesti Mets“. Kuna kongressi poolt meile antud blanko-volitused seda võimaldas, siis järgnes ka juhatusel üksmeelne jaatav otsus.

Algul puudus majanduslik alus, mis tuli leida juhatusel. Selleks korraldati suurem kinnine metsameeste pidu ja ka Metsade Peavalitsuse juhataja hr. Kitsing nõutas riikliku toetuse, mis kindlustas kuukirja väljaandmise majandusliku külje vähemalt esialgu.

Toimetuse koosseisu ja kaastööliste leidmine jäi juhatusel liikme Chr. Leilopi hooleks, kes ka „Eesti Metsa“ vastutava toimetajana need ülesanded enda peale võttis.

Kaastööd hakkasid tegema paljud metsa eriteadlased ja tegelikud metsamehed.

Nii algas „Eesti Mets“ oma teekonda.

Kuusekoor kui nahaparkimistooraine

Dr. phil. nat. **J. Hüsse,**

Loodusvarade Instituudi direktor

Toornaha ümbertöötamisel vajatakse parkaineid, mille toimel looma toornahk muutub pehmeks, painduvaks, veekindlaks, märjakssaamisel mittemädanevaks ja seega jalanõude ja muude nahatoodete valmistamiseks kõlvuliseks materjaliks. Nahaparkimises leiavad kasutamist peale mineraaloolade kunstparkainete näol peamiselt taimeriigi parkained (tanniin, tanniidid).

Eesti nahatööstus veab sisse aastas 1.200.000—1.400.000 kg parkaineid või parkimiseksrakte ca kr. 450.000.—väärtuses. Need tulevad lõunamaadest, nagu Argentiinast, Lõuna-Aafrikast, Austraaliast, Paraguaist jne. Neid parkimiseksrakte toodetakse mitmesugustest troopikapuudest ja nende osadest. Siin võiks nimetada kvebrahot, mille puutaine sisaldab 19—24% parkaineid, mangroovi koort, mille paremad sordid sisaldavad 25—45% parkaineid, ja mimoosi (akaatsia) koort, mis sisaldab 30—50% parkaineid.

Ka meie põhja looduses ei puudu taimeriigi esindajad, mis sisaldavad nahatööstusele vajalisi parkaineid. Ehk

küll parkainetesisaldus nendes on madalam võrreldes lõunamaa puudega, siiski on nende sisaldus küllaldane, et arendada nende tööstuslikku kasutamist. Niisugusteks on paju, tamm ja kuusk.

Pajukoore on vana tuntud parkaine ja ka meie nahatööstuses kasutamist leidnud. Pajukoore vastavalt puuliigile, kasvutingimustele ja vanadusele sisaldab õhukuivas olekus kuni 12% parkaineid. Pajupuustuid on aga meil väga piiratud määral, sellepärast suuremas ulatuses pajukoore kogumine on võimatu.

Tammekoore sisaldab õhukuivas olekus keskmiselt 8% parkaineid; siin koor on kõlvuline kuni 30 aasta vanuseni, kuna vanem, korgistunud koor sisaldab tunduvalt vähem parkaineid. Ka tammepuit sisaldab 3—6% parkaineid ja on kõlvuline parkainete tootmiseks. Suurim parkainetesisaldus on umbes 140—160-aastaselt tammepuidul. Kuid et tammepuustuidki meil on väga piiratud määral ja kuna tammepuit on väärtuslik tar-

bepuitu töötlevatele tööstustele, siis tammgi ei saa tulla suuremas ulatuses parkainete andjana kõne alla.

Teissugune on aga olukord kuusega. Kuusk moodustab meie metsade kandvaima puuliigi ja ta koore kasutamine parkainete tootmiseks võib võtta laiema ulatuse ja meie parkainete vajaduse suures enamuses katta. Meie nahatööstused kasutavad praegugi parkimiseks väikesel määral kuusekoort, kuid selle kasutuse levimine on takistatud kuusekoore piiratud tootmise ja otstarbekate koore kasutamise seadeldiste puudumise tõttu.

Kuusekoor on reas põhjamaades juba ammu tuntud kui parkimisvahend. Eriti laialdast kasutamist leidis kuusekoor maailmasõja ajal Saksamaal, kui parkainete sissevedu oli takistatud. Sellest ajast on kuusekoore kasutamine levinud ja kuusekoore parkimiseksraktrid on leidnud täie tunnustuse ja neid hinnatakse parkaineteturul küllaldaselt kõrgelt. Praegu toodetakse kuusekoore parkaineid reas kuusepuustuid omavates põhjamaades, nagu Norras, Venemaal, Saksamaal, Helveetsias, Põhja-Ameerikas jne. Venemaal, kus mõned aastad tagasi seati loosungiks vabane da välismaiste parkainete sisseveo vajadusest ja see hiljem kodumaiste parkainete toodangu tõstmise tagajärjel saavutatigi, on kuusekoor tähtsaks parkaineteallikaks.

Kuusekoor sisaldab kuni 14%, aga keskmiselt 9—10% parkaineid. Kuusekoore parkainetesisaldus on olenevalt kasvutingimustest. On selgunud, et kehvemal pinnal kasvanud kuuse koor sisaldab enam parkaineid. Ka teised kasvutingimused, nagu sademete hulk, maapinna reljeef jne., mõjutavad koore parkainetesisaldust. Tunduv mõju parkainetesisaldusele on ka kuuse vanusel. On selgunud, et 140-aastane koor sisaldab ainult 4,4% parkaineid.

Kuusekoore vanust võib määrata juba koore välimise pinnal iseloomu järgi: kareduse ja kestade suuruse järgi. Täiesti siledas koores on parkainetesisaldus ca 11%; Koor, mis on juba kaetud lamedate väikeste kestadega, sisaldab 9—11%; koor, mis evib juba

kaks kestadekihti, sisaldab 7—9%, ja koor, mis on kaetud paksude, kergesti eraldatavate kestadega, sisaldab 5—7%.

Kuuse puiduhaigused ei mõjuta koore parkainetesisaldust. Koore enese haigused aga, nagu kooreürask, hallitus, mädanik jne., vähendavad tunduvalt ta kvaliteeti. Kooreüraski toimel väheneb parkainetesisaldus 12%-dilt 6,5%-le terves koores.

Kuusekoore kogumise aeg ei avalda mõju koore parkainetesisaldusele. Parkainetesisalduse erinevus kuusekoores üksikute kuude järgi on niivõrd väike ja ebareeglipärane, et rääkida paremast või halvemast koore kogumise ajast parkainetesisalduse seisukohalt on täiesti alusetu.

Kuusekoore kogumist võib seega teostada aasta ümber ja võib eraldada vaid nelja erinevais tingimuses toimuvat koorekogumist. Suvine, sügisene ja talvine koorekogumine võib teostuda metsas metsamaterjali ülestöötamisel, kevadine aga laoplatesidel või saeveskites.

Suvine koorimine toimub kergesti, sest siis koor eraldub puidult väga kergesti; sügisel aga muutub selle eraldamine puidult raskemaks.

Palkide, propside ja sulfiitsetluloosi puude koorimine on vajaline operatsioon juba metsa ülestöötamisel ja siin on vajaline seda tööd täiendada ainult võimalikult otstarbekohase koorimisega puitaine ja koore täielise kasutamise ning kogumise ja säilitamise seisukohalt.

Kooritakse kahel viisil: torudes või lintidena. Esimesel juhul tehakse koosse ringikujulised lõiked üksiteist umbes meetri kaugusel ja selle järele pikuti lõige kogu puu pikkuselt. Pikuti lõikesse asetatakse kirve tera või kiil ja pideva kangutamise teel, mõlemale poole lõiget, eraldatakse koor puidult.

Lintidena koorimine teostatakse kirve või erilise pika varre otsa asetatud koorimisrauaga. Kirvega koorimisel saadakse lühemad linnid ja koor sisaldab enam puitainet kui koorimisrauaga koorimisel saadud koor. See vahe tuleb eriti esile hilissügisel ja talvisel koorimisel.

Lintkoorimisel jääb osa kooremähki puidu külge, mille tõttu korgistunud osa % tõuseb, mis põhjustab parkaine % vähenemist.

Nahatööstuste poolt varem eelistati torukoort ta parema väljanägemise ja kasutamisevõimaluse tõttu. Peale selle torukoore päikesega käes kuivatatult evib heledama värvuse. Torudena koormine talvel aga läheb umbes kaks korda kallimaks.

Koore massiliseks kogumiseks tuli loobuda kinnise koore torudes koormisest, seda enam, et lintides kooritud koor asjalikul edaspidisel käsitamisel annab rahuldavaid tulemusi.

Pärast koormist tuleb koor kuivatada, et vältida liigset raskust veol, et takistada koore kuumenemist hunnikuis ja hallituse ning mädanemise tekkimist jne., mis kahjustavad koore kvaliteeti.

Esialgne koore kuivatamine toimub 1—2 päeva jooksul otse maa peal, mille juures tuleb hoiduda koore tallamisest. Selleks tuleb ta asetada kõrgemale ja veidi eemale raiumiskohast. Selle järele asetatakse koor riitadesse analoogiliselt küttepuidu riitadele. Riitade alla ja ka koore kihtide vahele pannakse vahepuud, et soodustada õhu juurepääsu ja ühes sellega kuivamist. Riitades kuivamine teostub 3—8 päeva jooksul vastavalt ilmastikule.

Sügisel õhu käes kuivatamine ei ole enam võimalik. Kunstlik kuivatamine ei ole ka teostatav. Jätta aga koort hunnikuisse kuni väljavedamiseni ei või, sest niiske koor, ja veel vihmavee tungimine hunnikuisse, kutsub esile koore kuumenemise ja mädanemise. Seepärast sügisel kooritud koor seotakse väikestesse kubudesse, mis pannakse kõrgemale kohale, mitu tükki kokku. Külma õhku tsirkuleerides vabalt kubude vahel hoiab ära kuumenemise. Esimeste külmadega koor külmub läbi. Lumetee tekkimisel veetakse koor külmunud olekus metsast välja laoplatstile, kus kevadel koore sulamise järele see vajaliselt kuivatatakse enne saatmist naha- või parkimisekstraktitehasesse.

Kuusekoore saak on oleneb puude läbimõõdust ja vanadusest, maapinna ja kliimatilistest tingimustest ja paljust muudest teguritest. Keskmiselt

võib aga ütelda, et ühest tihumeetrist kuusepalkidest saadakse suvisel koorimisel umbes 25 kg kuiva pressitud koort.

Koor enne tehasesse saatmist peab olema kuivatatud. Normaalseks kuivatatud kooreks loetakse koor siis, kui selle niiskusesisaldus on ca 13%, kuid ka 20%-se niiskusega koored hunnikus ei lähe rikki. On olemas praktiline võtte koore niiskuse ligilähedaseks kindlakstegeviseks: kui koor painutamisel mõlemale poole ei murdu, vaid ainult paindub, siis on niiskusesisaldus üle 16%, kui aga koor murdub praksudes, siis on niiskusesisaldus alla 16%.

Kuivatatud koore edasitranspordeerimiseks tehasesse on kasutusel peamiselt kaks viisi: koor peenendatakse koorepurustajais, kui laoplatstil on saadaval energia, ja peenendatud koor transporteeritakse edasi kottides või lahtiselt vagunites, või, teise viisi järgi, koor pressitakse eriliste käsipresside abil pallidesse, ca 50—90 kg igaühes, ja selles olekus transporditakse edasi.

Kuusekoore valmistamiseks on Venemaal maksvusel normid, mis on kohustuslikud mõlemale poolele, nii valmistajale kui ka tarvitajale. Nende kohaselt on koor kõlvuline, kui see on võetud mitte üle 100 aasta vanuselt kuuselt, mähiosa on valge või helepruun, mitte rikutud kooreüraski poolt, ja koore pealmine pind on vaba korgistunud osast ja kestadest.

Koor ei tohi sisaldada puu lehti, oksti, mitmesugust mustust ega teiste puuliikide koort. Koor peab olema kuiv ja painutamisel murduma.

Normaalseks parkainesisalduseks koores, arvestatult 13%-se niiskusega, loetakse 9%. Lubatakse koore vastuvõtmist ka väiksema parkainesisaldusega, kuid mitte alla 7%, hinnaalandusega 10% iga vähema parkainesisalduse % kohta.

Vastuvõtmisele ei kuulu koor, mis on võetud ettekirjutatud vanadust ületavalt puult, kooreüraski poolt rikutud koor, samblaga kaetud koor, surnud puu koor, parvetatud puu koor, korgistunud korraga kaetud koor, hallitanud, mädanenud ja must koor.

Annud lühikese ülevaate kuusekoore

omadustest, ta kogumisest ja säilitamisest nahatööstuse ja parkainete saamise seisukohalt, margin lõpuks, et meie nahatööstuse seisukohalt tuleks hakata rohkem rõhku panema ka selle meie tooraine võimalikult täielisele kasutamisele meie rahvamajanduse huvides. Seda aga eriti praegu, kus on raskendatud välismaiste parkainete import. Arvestades summasid, mis me kulutame sisseveetavatele parkainetele, võiks kuusekoore ratsionaalne kasutamine anda tunduvalt lisateenistust meie metsa ülestöötajatele ja töölistele.

See nõuab aga teatavat organiseerimistööd ja veendumust, et koor ei ole mitte loomulik ja paratamatu jäte metsa ülestöötamisel, vaid kujutab endast väärtuslikku toorainet meie tööstuse

jaoks. Koore tihumeeter hinnalt ja väärtuselt isegi ületab kõik teised puu toorsaadused. Metsa ülestöötavad ettevõtted peaksid oma ülestöötamiskavades arvestama kuusekoore tähtsust ja selle kasutamise võtma kavadesse analoogiliselt kõigi teiste puusaadustega.

Loodusvarade Instituut ühes A/s. Eesti Metsatööstusega on asunud selgitama meie kuusekoore kasutamise võimalust parkainete tootmiseks, eriti aga kogumise ja säilitamise võimalusi vastavalt meie kohalikele tingimustele ja võimalustele. Ühtlasi avaldan lootust, et ka teised meie metsa ülestöötamisega seotud ettevõtjad ja isikud sellele pühendaksid suuremat tähelepanu ning saadud kogemustest instituudile lahkelt teataksid.

Soome polaarala metsades

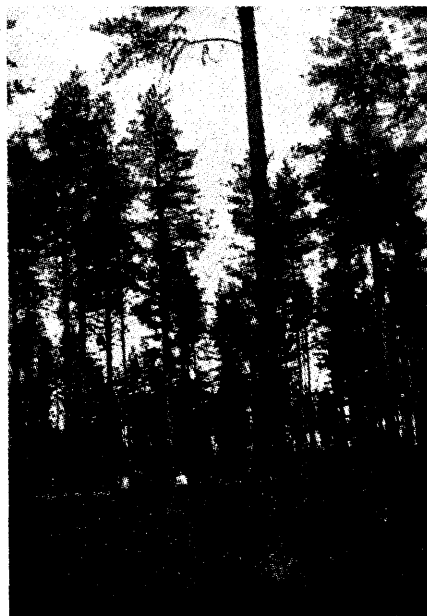
Mälestusi õppemaikalt

Administratiivselt kuuluvad Soome polaarala metsad Perapõhjala piirkonda, mille metsavalitsus eesotsas piirkonna pealikuga asub Rovaniemis (8 km lõuna pool polaarpiiri). Seal asub ka läänivalitsus. Üldse on Soome metsad jaotatud 4 piirkonda. Perapõhjala piirkond, mille suurus on ca 8.587.000 ha, on jaotatud omakorda kolme targastusjaoskonda, millede on oma jaoskonna targastaja (vastab meie metsainspektorile). Metskondi on 19. Metsaülemal on tavaliselt 1—3 abimetsaülemat ja metskonnas 3—5 tööjuhatajat (metsnikku) ning neile lisaks veel siinseal ka metsavahte. Metsavahtide ametikohad vähenevad Soomes, sest nende jaoks ei olevat enam küllalt selgeid ülesandeid. Metsatööde tegelikeks teostajajaks on tööjuhatajad ühes vilunud töölistega.

Perapõhjala metskonnad on pindalalt meie mõiste järgi päris hiiglaslikult suured: suurim — Utsjõe metskond — on 1.268.700 ha, Petsamo ca 1.000.000 ha; vähim — „ainult“ 80.900 ha. Riigimetsade pindala väheneb seal pidevalt hoogsa asustustegevuse tõttu. Sestsaadik, kui valmis Jäämereni viiv maantee (1931), mis on ainulaadne maailmas, muutub elutegevus Soome polaarpiirkonnas üha intensiivsemaks.

Jäämereni viiv maantee meeltab kõigi ilmakaarte turistide südasuvel matkama

Foto Aug. Karu

Ilus 150-a. männipuistu polaarjoonest 12 km põhja pool. Keskmise kõrgus 17 m (mõned kuni 20), rinnakõrguse lähimõõt 24 sm, täius 0,7 (Soome metsameeste arvates, vastab meie 0,5). Laasitud 6—8 m kõrguseni, läbi raiutud vähekasutuse korras 1933. a. talvel

Foto Aug. Karu

Riigi poolt metsatöölise jaoks rajatud asundustalud polaarala metsas, maantee ääres

kaugele põhja, et imetella sealset loodust, eriti aga suveööde igavese päikese võlu. Maantee lõpp-punktis — Liinahamaris — on käsil sadama ehitamine. Liinahamarisse, mis asetseb kitsa Jäämere lahe ääres, ca 7 km Jäämerest lõuna poole, saab Soome ainus sadam, mis talvel ei külmu. Jää tekkimist takistavad Golfi hoovus, vee kõrge soolasisaldus (ca 4%) ja tugev tõusu ning mõõna nähe (3—4 m kõrguses). Jäämere maantee (Rovaniemist Liinahamarisse 531 km) ja ehitatava sadama tõttu saavad Perapõhjala metsade ja maapõue tooted palju lähemale oma turgudele. Ühes sellega suureneb järjest ka töötavate käte vajadus. Samuti on teede korrashoiu ning ühendusepidamise huvides tähtis, et tiheneks vähimalt teelähedane asustus. Seda ongi arvestatud ning riigimetsa-aladele rajatakse hoogsasti asunduskohti, peamiselt metsatöölise jaoks. Vajalised hooned ehitatakse riigi poolt, mille juure planeeritakse ka „natuke“ maad, tavaliselt 100 ha. Sellased asunduskohad lähevad maksma 2000—4000 krooni meie rahas, mille tasumine metsatöölisile-asunikele on võimaldatud pikaajaliselt.

Soome polaarala metsad.

Esimesi tutvusi polaarala e. Lapimaa metsadega oli mul Rovaniemi ja Kemijärve ümbruses, Põhja- ning Lõuna-Kemijärve ja Raudjõe metskondades. Rovaniemist algav Jäämere tee lõikab põhjapöörijoont 8. kilomeetril. See

koht on tähistatud vaiaga, mille külge on kinnitatud soome-, rootsi-, saksa- ja ingliskeelne plakat. Varsti ongi peatus Põhja-Kemijärve metskonnas, kus seletusi annavad Ida targastus-jaoskonna targastaja Antti Nikula ja metsaülem Eino Vainio. Juba polaarala lõunaosas on metsa ilme suuresti erinev Kesk- ja Lõuna-Soomest. Metsad on väga hõredad, puud dimensioonilt palju vähemad ning haabituselt sarnlevad Kesk-Euroopa mägestiku puudele: teravatipulised, lühikeste okstega — ja seda mitte ainult kuused, vaid ka männid. Lühikeste okstega on nii puistu kui ka üksikud puud. Selle nähte arvataavaks põhjuseks peetakse asjaolu, et lühikeste okstega puud kannatavad vähem lumerõhumise läbi. Niiskematel värsketel aladel valitsevad kuuse-männi-kase-segametsad, kuna kuivadel liiva- ja märgadel soostuvatel

Foto Aug. Karu

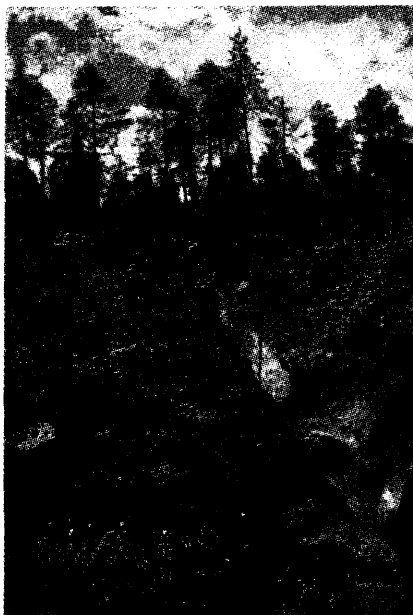

Tüübiline polaarala kesk- ja lõunaosa segamets värskel niiskel pinnasel; liituselt hõre, puud teravatipulised, lühioksalised — meenutavad suurel määral Kesk-Euroopa mägestiku puud. Taga on näha surnud puude tüükaid, ees rohkelt noori mände ja ka mõned kuused ja kased

aladel on tavaliselt puhtmänni-
puistud. Soostuvatel aiadel
teostatakse ka kuivendustöid,
sellest hoolimata, et see läheb
küllalt kalliks juba Soomele
omase kivise pinnase tõttu.

Mida eram põhja poole, seda
halvemaks muutuvad metsakas-
vu tingimused ning metsad le-
vivad vaid madalamatel aladel,
kuna mäed on paljad ja neid
kutsutakse tundruiks. Mäestike-
rohkes Petsamos kuni Jäämere
rajani valitsevad silmapiiri
metsata mäed, millede kõrgus
küünib 400—800 m-ni. Mäed
on enamikult kaetud meie raba-
dele omase taimestikuga; esi-
nevad: vaevakask (*Betula na-
na*), mis üldse Soomes on väga
levinud; sookail (*Ledum pa-
lustre*), küüvits (*Andromeda polifo-
lia*), sinikas (*Vaccinium uliginosum*),
meil mitte esinev alpi leesikas (*Arct-
tastaphylus alpinum*) j. t. Mõned
kohad, eriti aga Jäämere rannikul
olevad kaljumäed, on päris paljad.

Foto Aug. Karu

Metsakuivendustöö Põhja-Kemijärve metskon-
nas. Puistus olevad sulfaatpuude virnad tähis-
tavad möödunud aasta vahekasutust

Foto Aug. Karu

Männiistandu harvendatud 80—120-a. kasepuistu all
Petsamo metskonnas (35 km Liinahamarist), tehtud
1938. a. sügisel 2-a. taimedega, mis on toodud üle 200 km
kauguselt Inari taimeaiast

Kuid mitte kaugel Jäämerest leidub
ka kohti, kus esineb päris lopsakas
taimestik. Näitena võiks mainida
Liinahamarist ca 37 km lõuna pool,
Petsamo kloostri lähedal, olevat Lohi-
linna orgu, kus savipinnasel on 8—9 m
kõrgune 40-a. kännuvõsu kasepuistu.
Sealne alataimestik on väga lopsakas
ja küllalt liigirikas. Esinevad: mesi-
murakas (*Rubus arcticus*), kolmissõna-
jalg (*Aspidium dryopteris*), kuller-
kupp (*Trollius Europaeus*), pajulilled
(*Epilobium* sp.), kurerehad (*Gera-
nium* sp.), angervaks (*Filipendula ul-
maria*), mitmeõiene piiphein (*Luzula
multiflora*), villohakas (*Cirsium hete-
rophyllum*) j. t.

Perapõhjala idajaoskonna põhjaosas
kuni Jäämere rannikuni asub

Petsamo metskond.

Petsamos on ka Soome Metsateadus-
likul Uurimisinstituudil 52.000 ha suu-
rune metsaala. Petsamo metsadest andis
ülevaate kohalik metsaülem Kuittinen,
kelle asukoht on Trifonas (7 km
Liinahamarist lõuna pool). Selgus, et
Petsamo metskonnas on ka päris häid
kuuse- ja männimetsi Jäämerest ca 130
km lõuna pool olevas Lutto jõe ümb-
ruses. Sealt lõuna poole on, nagu
peagu kogu metskonnaski, enamuses
väheväärtuslikud metsad. Alates Salmi-
järvelt (ca 40 km Jäämerelt otsejoo-

nes, teed mööda 80 km) algavad laialt ulatuselised kasepuistute alad. Need Petsamo kasepuistud on omaette probleem. Liikudes Petsamo ümbruses — kloostri, Lohilinna ning üldse Petsamo ja Naama jõe madalikes — näeb vaid laiuvaid kasepuistute välju. Nende puistute kõrgus küünib tavaliselt 5—6 meetrini. Madalamais orgudes on puistud kõrgemad, kuid vähenevad maapinna tõustes, ja mäejalal ongi varsti metsa piir. Sealsed kased on kõveratüvelised ning väheväärtuslikud, andes vaid küttepuud. Metsateadusliku Uurimisinstituudi Petsamo metsavaht Karhonen, kes vastandina lõunäläänepoolsele soomlasile oli väga jutukas, teadis rääkida, et kirjeldatava ala laialdaste väheväärtuslike kasepuistute tekkeloo patud lasuvad lähedal oleval vene kloostri, mis muide on ka võrdlemisi suurte metsaalade peremees. Kloostri ehitamisajastuul laastatud suureviisiliselt ümbruskonna metsi, milles olnud rohkesti häid ehitusmände. Tekkinud lageraieistikel puudusid eeldused männi uuenemiseks ning need kattusid kaskedega, sest kase uuendamise võimalused on kergemad kannuvõsu andmise ja seemne parema levimise tõttu. Varemil ajal olnud männide olemasolu kinnitasid nii mõnestki mättast leitud kõdunenud männikännu jäätmed. Kohati leidus seal nüüdki vanu mände (200—300-a.). Nende kõrgus oli 12—15 m ja rinnakõrgus läbimõõt 30—40 sm. Neist saab ehitusmaterjali. Nende ümbruses oli ka noori loomulikult tekkinud mände, mis näitasid üsna jõudsat kasvu — ca 15 a. vanad ja 2 m kõrged. Ka on sealsed savikas-liivased, liivakas-savised ja ka liivapinnased metsakasvatamiseks paremad kui enamikus vähese huumuseisisalduse või liigniiskuse all kannatavad Lapimaa liivapinnased. Sellest lähtudes ongi asutud seal männialade laiendamisele kase arvel, et võita talle tagasi endised alad.

Sobivaima uuendusviisi selgitamiseks on Metsateadusliku Uurimisinstituudi poolt rajatud alates 1932. a. pal-

ju metsauuenduskatsealadid kasepuistusse. Katsetatakse külvi ja istutamise, kusjuures ühtedel katsetükkidel on kasepuistut keskmiselt harvendatud, teistel tugevasti ja kolmandad on raiutud lagedaks. Savikamail mail katsetatakse ka kuusega, samuti ka harvendatud puistuis ja lagedal. Istutatakse auku. Külvi teostatakse lapikülvinä, kuid seemet ei külvata laiili üle kogu lapi, vaid ainult õhtu-hommiku suunas tehtud vaokesse, mida tavaliselt varjutatakse puuksaga või mõne kuke-marjavarrega.

Katsetatakse ka eri maakohtadest päritoleva seemnega. Männi juures võis märgata, et juba Rovaniemi seemnest kasvatatud taimed jäävad kasvus maha Petsamo omadest, lõunapoolsemaid rääkimata.

Katsealad piiratakse traataiaga kaitseks põhjapõtrade vastu, kes seal on suurimaid noormetsa vaenlasi. Polaarala lõunaosas, Rovaniemi lähedal, võis näha kuni 50 ha suurusi aiaga piiratud noorte uuenduste — enamikult külvinduste — alasid.

Petsamo metskond on juba võtnud hoogsalt käsile kasepuistute üleviimise männi alla. Käesoleval aastal oli teostatud 30 ha. lapi-reaskülvi tugevasti harvendatud kasepuistuis. Juuli teisel poolel oli kultiveerimine täies hoos. Ühe hektaari kultiveerimine (harvendus, pinnase ettev., külvamine) maksis keskmiselt 45 krooni meie rahas. Pinnas oli kergelt liivane, kohati ka savikas, kaetud kukemarja (*Empetrum nigrum*), pohlavartega (*Vaccinium vitis idaea*) ja rohkelt samblikega (*Cladonia alpestris*, *Cl. rangiferina*).

Samasse lähedale, Petsamo tee ääre, oli kevadel rajatud taimeaed, mis peaks olema põhjapoolseim maailmas, samuti ka Petsamo metskonna ja Metsateadusliku Uurimisinstituudi kultuurid. Nende kaugus Liinahamarist on keskmiselt 35 km.

Aug. Karu.

Hankigem ilupuude ja -põõsaste seemneid kodumaalt!

V. Matiisen

Säärane juhtlause ei ole uudne. Erialalistes ajakirjades, nagu „Aed“ ja „Eesti Mets“, on viimasel ajal korduvalt käsitletud seda küsimust. Need on aga peagu eranditult mõeldud seemnetarvitajaile juhistena, n.-ü. omatarviduseks, s. o. teadmiseks, kunas ja kuidas teatud puuliigi seemet koguda ning kuidas seda säilitada.*) Kuid ei ole veel kordagi lähemalt käsitletud küsimust, kuidas organiseerida meil kasvavate lehtpuude ning ilupuude ja -põõsaste seemnesaagi kogumist, korraldamist ning turustamist üleriigilises ulatuses.**) Ilmselt peab selle ürituse läbi viimine olema ebatasuv ning seotud raskustega, sest miks midu meie puukoolid on seni hankinud suurema osa neile vajalikest ilupuude-põõsaste seemneist välismaalt. Kui suuri summasid see on nõudnud välisvaluutat, seda statistika eraldi ei näita, kuid väikesed need kindlasti ei ole. Juba seegi asjaolu, kuid veel enam sõjaolukorra tõttu paratamatult esilekerkivad raskused välismaalt seemnete saamisel sunnivad meid küsimust võtma täie tõsidusega.

Põhjused, miks meil pole teostunud suuremaulatuslik kodumaalt saadavate leht- ja ilupuude ning -põõsaste seemnete kogumine ja turustamine, väärivad lähemat analüüsimist. Ja järgnevaist järeldusist selguksid vahest ka kõige paremini juhised küsimuse edaspidiseks edukaks lahendamiseks.

*) A. Pavlov — „Eesti Mets“ 1931. a. nr. 10; V. Matiisen — „E. M.“ 1931. a. nr. 5 ja 1936. a. nr. 5; K. Kerberg — „E. M.“ 1933. a. nr. 10; Aug. Karu — „E. M.“ 1937. a. nr. 5 ja 6; A. Acatay — „E. M.“ 1939. a. nr. 6; Alf. Kivisild — „Aed“ 1937. a. nr. 12 ja 1939. a. nr. 10.

***) K. Kerberg — „Eesti Mets“ 1933. a. nr. 10 — teeb ettepaneku, et metsaametnikud koguksid seemet ja EMLiit oleks vahendajaks. Alf. Kivisild artiklis „Ilupuude ja -põõsaste seemnete korjamise võimalusi“ („Aed“ 1939. a. nr. 10) mainib üldsõnaliselt küll seemnete kogumise keskuse loomise vajadust, nähes selles võimaluse Voltveti Metsatehnikumi juures.

Ennekõike — ärilisel alusel organiseerides on see ebatasuv, nõudes suhteliselt väikese läbikäigu juures palju jõudu. Seemneid tuleks korjata parkidest väikestes kogustes, luues selleks üleriigilise seemnekogujate võrgu; puudel-põõsastel, millelelt seemne kogumine üldse on lubatav, tuleb määrata täpne liik ja tervislik seisukord, et saada väärtuslikku seemet. Seemnete nõudmisi meil on vahest arvult palju, aga koguselt on need väikesed. Kõik see — seemne vastuvõtmine, sortimine, idanemise määramine ja tellimiste täitmine — nõuab asjatundlikku ja innukat organiseerimist ning juhtimist, palju vilunud töökäsi, ruumi ja sisseseadeid. Kõigile asjaosalisile väärrika tasu maksimist ei saa olla juttu. Teisest küljest oli senine moodus — tellida seeme välismaalt — väga lihtne ja mugav. Saada võis igal ajal ja igasuguseid liike. Välismaine seeme maksis küll üksuse kohta kõrget hinda, kuid seemnearile polnud see ju erilise tähtsusega, sest ostja maksis selle ikkagi välja. Ostjale omakorda, ostes seemet tavaliselt kg-i murdosades, ei tundunud hind suurena, pealegi uhke teadmise juures, et seeme on välismaine, seega midagi erakordset. Erakordne olla tahtmine on aga seni olnud meie iseseisvusaegse kodukaunistamise iseloomulikemaid jooni.

Kergib küsimus, kas on põhjust asuda säärase suure ja vaevarikka, aga vähimalt algul ebatasuva ülesande täitmisele. Vastus on kahtlemata jaatav. Seda põhjustel, et: 1) sõja ajal ja sõja järelaastail on välismaalt seemnete saamine üldse raskendatud ning juhuslik ja seemne kvaliteet ja päritolu kahtlane; 2) kodumaal korjates seemet dendroloogiliselt määratud ja valitud puudelt saame selle õigeaegselt, seeme on värske ja meie kasvutingimustes kindlasti sobiv; 3) hoiame kokku välisvaluutat.

Kui kodumaistelt leht- ja ilupuudelt ning -põõsastelt seemne kogumise organiseerimine on äriliselt ebatasuv ja üksikuile asjast huvitatuile ilmselt üle jõu käiv, siis jääb üle organiseerida seda tööd ideelisel-õpetlikul alusel, asutuse kaudu, kes on kompetentne ja asjast ise ka huvitatud ning kel on palju töökäsi. Selleks asutuseks sobib meie eludes kõige enam Metsatehnikum Voltvetis. Metsatehnikum omab selleks järgmised eeldused:

1. töö juhid on olemas — dendroloogiliste ja metsakasvatustlike huvidega direktor, õpetajad ja aednik;
2. seemnete sortimiseks, katsetamiseks, säilitamiseks ja tellimiste täitmiseks on küllaldaselt töökäsi õpilaste näol ja ka kantselei töäjõud;
3. koostöös Voltveti katsemetskonnaga saaks ära kasutada ka selle töäjõude ja -vahendeid;
4. vajaliste ruumide ja sisustuse küsimused on aja jooksul lahendatavad;
5. üleriigilise seemnetekogujate võrgu loomisel saaks kool oma juhtkonna isikliku kontakti abil kaasa tõmmata metsateadlasi ja end. kooli kasvandikke metskondadest, T. Ülikooli metsaosakonda, arvukate põllumajanduslike koolide perre kuuluvaid botaaniliste huvidega õpetajaid ning asjast huvitatud aednikke.

Kahtlemata nõuab see Metsatehnikumi õpetajailt ja õpilasilt asja esialgsel organiseerimisel pingelist tööd ja ka hiljem tunduvat lisatööd. Kuid Metsatehnikum peaks siiski olema selleks kõigiti kutsutud. Selle ülesande endale võtmine oleks mitmeti kasuks ka koolile. Õppetöö metsakasvatustlikus osas muutuks tuumakamaks, kui õpilasi praktiliselt rakendatakse tööle kooli juures töötavas seemnekeskuses, seemnete sortimisel, nende headuse määramisel ja säilitamisel (kui palju on sel alal erivõtteid ja kui palju esineb meil sel alal puudusi). Seemnekogumise punkte üle maa organiseerides avaneks koolile võimalus selleks kaasa tõmmata ja seega luua sidet end. kasvandikega, millist vajadust juba korduvalt

on rõhutatud. Viimastele omakorda oleks see soodsaks juhuks abistada kooli ta üritustes, kogudes ja saates seemneid tasuta. Tasuta, vahetuskauba alusel (näit. T. Ü. õppe- ja katsemetskonnaga, aednikega j. t.), või vähese tasu eest seemneid kohtadelt saades ja neid õiglase hinnaga soovijaile edasi müües peaks sellelt operatsioonilt Metsatehnikum saama lisa ka oma erisummadele, sest seemnekeskuse kulud ruumide, sisseseadete, korrastuse ja kirjavahetuse osas kantakse ühiselt kooli muude kuludega riigi-eelarve korras. Töötasud seemnekeskuses kujunevad aga minimaalseiks, sest õpilaste tasuta töö oleks kaudselt tuluks erisummadele, mida nii-kui-nii kasutatakse õpilaskonna enda hüvanguks.

Metsatehnikumi juure asutatuna varustaks seemnekeskus vahetult ka kõiki neid riigimetskondade I ja II järge taimaedu-puukoole puude ja põõsaste seemnetega, kes ise vajalist seemet koguda ei suuda. Metsamajanduse Büroo korraldada jääks endiselt vaid männi- ja kuusesemene hankimine ja jaotus. See oleks suureks hõlbustuseks keskasutusele ja ka metskondadele. Kõigile aednikele oleks samuti suureks hõlbustuseks saada ühest keskusest puude ja põõsaste seemet või informatsiooni nende olemasolust või sisseveo tarvidusest.

Raskeimaks ja aeganõudvaimaks tööks selle ülesande lahendamisel on seemnekogumiseks määratud puiestike või ka üksikute eksemplaride täpne dendroloogiline määramine ja vahest mõnel puhul ka tähistamine, et garanteerida kvaliteetseemet. Kui aga säärane seemnekogujate võrk on kord loodud ja süstemaatiliselt tööle rakendatud, siis võimaldab see dendroloogilisel alal laiaulatuseliste ning väärtuslike tähelepanekute tegemist puude-põõsaste seemneaastate, seemne varisemise, õitsmise, külmakindluse jm. kohta. Seejuures selguks ka muuseas, missuguseid ilupuude ja -põõsaste liike meil maal üldse esineb, välja arvatud pargid ja dendroloogiaaiaid linnades. Mõistetavalt eeldab see asjaosaliste asjatundlikkust, põhjustades mõndki metsameest töö juures värskendama oma vahepeal unu-

da jõudnud dendroloogilisi teadmisi. Ja eks seegi ole voorus.

Tegelikult selle ülesande juure asudes ilmneb ju veel palju lahendamist vajavaid üksikasju. Nii olevat aiandusringkondades praegu kaalumisel standardida edaspidi müügiks kasvatatavate ilupuude ja -põõsaste nimekiri, nagu seda tegi Riigimetsade Talitus. See oleks suureks hõlbustuseks puude-põõsaste seemneturu korraldamisel üldse. Ilmselt nõuab erikorraldusi näit. suurte (kastan, tamm jm.) või lühiajalise idanemisvõimega (jalakas jm.) seemnete

kogumise ja müügi vahendus. Paralleelselt seemneküsimusega tuleks püüda korraldada ka puukoolide alal nõutavate pistokste küsimust.

Tahaksin siiski uskuda, et metsandus- ja aiandusringkonnad on veendunud säärase üleriigilise seemnekeskuse ellukutsumise vajaduses ning ka ise nõustuvad selleks jõudumööda kaasa töötama. Tahaksin ühtlasi loota, et asjaomased ringkonnad selle ulatusliku küsimuse kohta sõna võtavad, aidates leida häid mõtteid ja võtteid eesmärgi edukaks saavutamiseks.

Uusi andmeid meie talumetsade kohta

V. Mutt.

Seni on talumetsade osatähtsust meie metsamajanduses alahinnatud ja metsapoliitika suuna arendamisel on arvestatud peamiselt riigimetsi, kuna talumetsadele on omistatud võrdlemisi vähest tähelepanu. Sellast ebaõiget hinnangut on põhjustanud puudulikud andmed talumetsade ulatuse ja toogi suuruse kohta.

Käsitledes alljärgnevas talumetsade ulatust loodan nende toogi suuruse juures peatuda lähemal ajal.

Talumetsade pindala on arvestatud katastri või 1929. a. põllumajandusloenduse andmeil. Katastri andmed vastavad tegelikule olukorrale küll enamiku suuremate, hoiueeskirjadele alluvate metsade kohta, kuid töötavad olla ebaõiged väiksemate talumetsade suhtes. Kuna suuremate metsamaa-alade teistsuguseks maaks muutmine on teostunud vastava metsakaitse asutuse loal, on see väiksemate metsamaade juures toimunud valdaja soovi kohaselt. Võrreldes katastri andmeid talumetsade suhtes kohapealsete oludega ilmneb väga tihti, et maade hindamisel metsamaana näidatud alad on muudetud põldudeks või rohumaadeks. Kuid ei puudu ka vastupidised nähtused — endised põllu-, heina- ja karjamaad on kattunud korraliku metsaga. Näitena olgu toodud paar talu Viljandi- ja Suislepa vallas „Vanausse“ ja Suislepa vallas „Varese“. Neil taludel ei ole kummalgi katastri andmeil met-

samaad. Metsanduskonsulendi poolt koostatud metsamajandamise kavades nähtub, et „Vanausse“ talul on 31,0 ha ja „Varese“ talul 15,4 ha metsamaad, millest enamuse on kaetud korraliku metsaga. Takseerikirjelduse andmeil on metsade vanus kohati isegi üle 90 aasta. Metsa täius on 0,7—1,0, boniteet enamikus I, ainult väike osa kuulub II boniteedi klassi. Raieküpse metsa tagavara on 300—350 tm pro ha. Niisuguseid „metsata“ talusid, kel tegelikult korralikku metsa on 10 ha ja enam, võiks loetleda kümneid mitte üksi L.-Eesti maakondades, kus maade hindamine toimus ligi 40 aastat tagasi, vaid ka P.-Eestis — Virumaal. Need näited tõestavad katastri andmete iganemist talumetsade arvestamisel.

1929. a. põllumajandusloenduse andmed hõlmavad ainult üht osa talumetsi, jättes heina- ja karjamaametsad arvestamata. Pealegi on andmed metsade kohta saadud arvutuse teel.

Esimesed täpsemad andmed talumaade puitutootvate alade kohta saadi 1939. a. põllumajandusloenduse läbiviimisel. Neil andmeil omab kogu riigis olevast 139.991 talust ainult 45.743 talu metsamaad, ja seda kokku 189.346 ha ehk 5,2% talude üldpindalast. Põllumajandusloendusel arvestati metsamaaks metsaga kaetud või metsakasvatuseks määratud maa-alad, milledest rohusaak, kui seal käib kari, on metsasaagist väiksem. Pealeselle omab 76.038 talu

kokku 170.836 ha heina- ja karjamaa- metsi, mis on tekkinud heina- ja karjamaana vähetootvatele aladele, lahusolevatele osatükkidele jne. Puudega kaetud heina- ja karjamaadest on loetud metsadena vaid need, kus puistu täius on 0,3 või enam.

Nimetatud metsadele tuleb veel juure arvata 370.869 ha võsametsi (peamiselt lepikuid). Selle liigi metsade all tuleb mõista võsastunud karja- ja heinamaid, kus noori puid ja põõsaid on juba nii palju, et seal rohuniitmine või loomade korrapärane karjatamine on takistatud, või mida kasutatakse madalmetsakäitisena. Nagu heina- ja karjamaa metsade juures, nii ei ole ka võsametsi, mille täius on alla 0,3, arvestatud.

Toodud alasid liites saame talumaade puituotva pindala 731.051 ha. Talumaade kogupindalast teeb see ümarguselt 23% ja on suureme riigimetsade pindalast, mida ühiselt Tartu ülikooli metsadega on 697.441 ha.

Talumetsade pindalast ja koosseisust lähema ülevaate saamiseks on toodud alljärgnev tabel põllumajandusloenduse eelkokkuvõtte andmeist.

Maakond	Talude üld- arv	Metsamaad onavate tal. arv	Metsamaa ha	Metsamaa % tal. üldpin- nast	Metsa pind ha			Metsamaast metsaga kaetud %	Heina- ja karjamaa- ning võsametsi			
					Okas- puu	Leht- puu	Kokku		Tal. arv	Okas- puu ha	Leht- puu ha	Lepikud ja võsa ha
Viru	18201	6126	29179	7,4	15137	9157	24294	83,3	12444	10710	15195	49742
Järva	8838	2823	11104	4,9	8068	1654	9722	87,6	5663	4913	5294	45573
Harju	15893	4899	20634	4,9	15833	2419	18252	88,5	10159	14579	18023	65591
Lääne	13277	2332	9199	2,6	6418	2364	8781	95,5	9933	7893	32261	53051
Saare	10773	2472	10346	4,0	7251	850	8102	78,3	7024	9688	21281	24999
Pärnu	11371	3172	13938	4,6	7985	3716	11701	83,9	6223	5062	7950	37917
Viljandi	11191	3404	14429	5,0	8832	3760	12592	87,3	5919	2893	2209	35998
Tartu	20598	6159	22735	5,3	15027	4880	19907	87,6	8487	3207	2408	34370
Valga	4622	2027	9147	8,6	6409	964	7373	80,6	1860	1192	447	6219
Võru	13656	7206	26878	10,1	20648	2849	23497	87,4	4722	2275	899	12407
Petseri	11571	5123	21757	16,0	17380	2569	19949	81,7	3604	1314	1142	5002
Kogu riigis	139991	45743	189346	5,9	128988	35182	164170	86,7	76038	63726	107109	370869

Toodud tabelist nähtub, et suurim osa talumetsamaid (15,4%) asub Virumaal, kuid metsamaa protsent, võrreldes talude üldpinnaga, on suurim Võrumaal (8,9%). Heina- ja karjamaa- metsi on kõige enam Läänemaal

(23,5%), kuid võsametsi — Harjumaal, (17,7%).

Enamus talumetsi (78,6%) on okaspuu koosseisuga. Heina- ja karjamaa- metsades on ülekaalus lehtpuu. Talumetsad, eriti aga okaspuumetsad, on üldiselt noored, sest okaspuumetsadest on 67% alla 40 a. vanad, kuna lehtpuu- metsadest on ainult 43% üle 20 aasta vanad.

Talumetsade pindala käsitlemisel ker- kib üles küsimus, kas on vaja säärase suure maa-ala talumaadest metsa all hoidmine ja kas talupidajad ei peaks harima metsamaid põllu- ja rohu- maaks. Kuna uudismaade ülesharimine on ikka enam ja enam hoogu võtmas, siis on viimane asjaolu eriti metsa- meeste tõsise tähelepanu osaliseks saanud.

Talumajapidamistes on ja jääb puit üheks tähtsaimaks kütte- ja ehitusma- terjaliks. Nagu metsanduskonsulentide poolt talude tarbe- ja küttepuidu tar- viduse kohta kogutud andmeist nähtub, katavad riigimetsad ainult väikese osa talude puidutarvidusest, suurem osa sel- lest tuleb talumetsadest. Ei või eel- dada, et riigimetsad ka lähemas tule- vikus suudaksid suuremas ulatuses meie talumajapidamisi puiduga varus-

tada. Ei saa ka oletada maal puidu kasutamise vähenemist. Üldise kul- tuuri tõustes tõuseb taludes taas nõue suuremate elamute ning parema sisus- tuse järele. Ka käib meil juba mõnd aega mitmete liitude ja kodade poolt

kodukaunistamise, -sisustamise ja üldise ilumeele kasvatamise propagand, mis on ka leidnud sooja vastuvõtu ning mis süveneb suure järjekindlusega.

Puidutarviduse rahuldamiseks tulevikus on meil suured võimalused talumetsade pindala laiendamise ja tootmisvõime tõstmise näol.

Meil on looduslikke heina- ja karjamaid 1.572.360 ha. Põllutöökoja tööks näeb ette lähema 50 aasta jooksul looduslikest heina- ja karjamaadest veel 1 miljon ha üles harida, 572.360 ha jääks aga põliselt metsa alla. Sellele lisanduks veel eespool toodud 189.346 ha metsamaad, seega saaksime kokku 761.706 ha maa-ala, mis tulevikus kasvataks talumetsa. Ei saa jätta mainimata, et meie taludes leidub laialdaselt ka n.-n. „kõlbmata maid“, mis pinnase või asetuse tõttu põllu- ja rohumaadeks ei kõlba ning praeguses olukorras midagi ei produtseeri, kuigi

suur osa neist aladest võiks metsa kasvatada. Suur kahju on säärasest maa- de kasutamata hoidmisest üksikule peremehele, kuid veel suurem on kahju rahvamajandusele. Edasi esinevad sagedi nähted, et põllu all peetakse kõrgeid kruusakünkaid ja kehvi liivaalaid, kuna sügavapõhjalised huumusrikkad maa-alad liigniiskuse või mõnel muul põhjusel seisavad kasutamata. Säärast olukorda ei saa ratsionaalses majapidamises pidada otstarbekaks. Kõrged vähetootvad põllumaad, millele harimine end nüüd ega ka tulevikus ei tasu, tuleb loovutada metsakasvatamiseks. Viimaseid maa-alasid arvesse võttes suureneks talumetsade pind veelgi.

Arusaadavalt ei saa nii suurt metsamaad juhuslikult majandada, vaid see nõuab kavakindlat ja asjatundlikku nõuannet ning juhtimist. Metsameeste pere peaks võimalikult rohkem rakenduma sellele suurele loovale tööle.

Mõtteid talumetsade järelevalve korraldamisest

K. Kulbin

On tuntud tõde, et iga peremees valvab oma vara. Sellest seisukohast väljudes on talumetsade järelevalve korraldamine põllumeeste eneste asi ja metsameestel ei tarvitseks selle küsimusega tegeleda. Talupidajad peaksid kas ise oma metsa valvama või selleks metsavahte palkama. Meie talumetsade olukorraga tutvudes aga satume mõningaile talustajatele, mis ei võimalda küllalt tõhusa valve teostamist põllumeeste eneste poolt ega ka palgatud valveametnike kaudu.

Seni on talumetsades järelevalvet teostanud talupidajad ise, välja arvatud kaitsemetsaks määratud talumetsad, millede järelevalvet teostavad ka riigimetsateenijad (MS § 13). Kui kogu talumets on taluga ühes tükis, on talupidajal enesel metsa järelevalvet teostamine võimalik. Siingi esineb aga mõningaid asjaolusid, mis talupidajal valveülesannete täitmist raskendavad. Talupidajal tuleb tihti kodumt ära käia mitmesuguste asjatoimetuste tõttu ja metsaseaduse rikkujad võivad seda

oma huvides ära kasutada. Talupidaja vastu ei tunne metsaseaduse rikkujad ka nii suurt kartust kui vastava valveametniku vastu. Asub talumets lahusmaatükkidel, on nende metsade järelevalvet teostamine talupidajail õige raske ja puuduliku järelevalvet tõttu on need metsad palju kannatanud omavolilise raiumise ja karjatamise läbi.

Meil leidub õige palju talusid (näit. Viljandimaal), kel osa metsa- ja heinamaid asetseb talust kuni 30 km kaugusel. Arvestades põllumajanduse ratsionaliseerimist jääb osa lahusolevatest heinamaadest tulevikus veelgi metsa alla ja talust kaugel asetsevate metsamaade hulk kasvab. Omavoliline raiumine ja karjatamine lahusolevatel metsaosadel on pidurdamud nendele aladele uue metsa rajamist ja metsa hooldamist ning väga palju neist seisab ebaproduktiivsetena raiestike, harvikute ja paju-võsa all.

Talumetsanduse edendamise huvides tuleb ebaproduktiivsete talumaade metsamiseks hakata rohkem rõhku panema.

Talust lahus olevad maatükid vajavad selles suhtes esimeses järjekorras tähelepanu. Talupidajad ei taha aga praegu nende alade metsamisele asuda, teades, et rajatud metsakultuurid langevad karjatamise ja pärastine mets omavolilise raiumise ohvriks. Lahusolevate maatükkide intensiivsemale metsamisele kaasaaitamiseks tuleb korraldada nende järelevalvet.

Asudes talust lahus olevate metsade järelevalve korraldamisele paistab esialgu, et see oleks kergesti teostatav valveametniku palkamise teel naabruses asuvate talupidajate ühinemisel, selle tegelikul läbiviimisel on aga õige palju takistusi. Talupidajail ei leidu ligistikku niipalju metsa, et tasuks valveametnikku palgata, ja liig laia tööpiirkonna puhul ei suuda valveametnik kuigi hästi oma ülesandeid täita. Teiseks ei ole kaugeltki kõik talupidajad metsa järelevalvest niivõrd huvitatud, et nad omal algatusel metsavahi palgaksid, mis neile küllalt kulu kaasa toob. Põllumehi, kes metsakasvatusele talu teiste tootmisharude kõrval väärilist tähelepanu pööravad, leidub veel vähe ja vaevalt võime loota rohkem ka neid, kes oma metsa järelevalve korraldamisele asuksid.

Jääb üle üks moodus — talumetsade, eeskätt talust lahus ja kaugel asetsevate metsade, järelevalvet korraldada riigimetsateenijate kaasabil.

Käesolevate ridade autor ei pea ennast kompetentseks selle küsimuse lahendamisel, vaid avaldab mõningaid arvamisi, mis on nende metsakasvatajate põllumeeste poolt üles tõstetud, kes on oma metsade järelevalve teostamisest huvitatud.

Paljudel taludel asetsevad lahus metsaalad riigimetsa piiril või selle läheduses ja kõrvaloleva riigimetsa valvaja oleks ilma suurema lisavaevata võimalik talumetsades järelevalvet teostada. Sageli juhtub metsavaesemais rajoones, et vahtkonnad koosneb mitmest lahusolevast metsaosast ja nende vahel asetsevad talude metsad. Säärasel juhul ei too talumetsade järelevalve metsavahile kuigi palju lisatööd. Mõnel juhul asub metsavaht oma vahtkonnast kaugel ja vahtkonnas

käies läbib ta igakord talumetsi, siingi on talumetsade järelevalve ainult väikese lisatööga seotud. Muidugi tuleksid riigimetsateenijate valve alla ainult need talumetsad, mille omanikud selleks soovi avaldavad ja on nõus metssa järelevalve eest vastavat kindlaksmääratud tasu maksma. Kus talumetsad asetsevad riigimetsast ja riigimetsateenijatest kaugel ning nende järelevalve teostamine riigimetsateenijatele suuri raskusi veeretab, seal loomulikult ei saa järelevalve kohustusi riigimetsavahtidele panna. Kergemini on see viis rakendatav metsavaesemais rajoones, kus riigimetsa vähesuse tõttu vahtkonnad on väikesed ja kus talumetsanduse arendamiseks on rohkem vajadust. Korralikult valveametnikul on ka suure vahtkonna valvamine kõrval järelevalve teostamine talumetsas võimalik, mida kinnitab järgnev näide. N. metskonna metsavaht V. K. teostab korralikult valvet talle alluvas vahtkonnas, mis on suuruselt ligikaudu 1000 ha. Nimetatud metsavahi järelevalve all on veel vahtkonna kõrval asetsev talupidajate kaitsemets — ligikaudu 200 ha. Peab konstateerima, et hoolimata tihedasti asustatud ümbrusest ja ümbruskonnas valitsevast metsamaterjali puudusest ei leidu kaitsemetsas omavoliliselt raiutud puude kände ega karjatamise jälgi. Talude kaitsemetsa järelevalve ei jäta midagi soovida ja kõik seaduserikkumised avastatakse õigel ajal.

Riigimetsateenijate valve alla antud talumetsades peaksid vastavad valveametnikud valvama selle järele, et kultuurides ja noorendikes ei leiaks aset karjatamine, ei toimuks omavoliline metsaraiumine, ei käidaks kuival ajal tulega hooletult ümber jne. Kaitsemetsaks määratud talumetsades valvavad riigimetsateenijad samade seaduserikkumiste ärahoidmise üle. Kuigi kaitsemetsade järelevalve kannab rohkem metsahoiu eeskirjade täitmise kontrollimise ilmet, peab vastav valveametnik siiski küllalt tihti metsas liikuma, et seadusest üleastumisi õigeaegselt vältida.

Riigimetsavahtide valveülesannete laiendamisel osale talumetsadele ei ole nõutav, et metsavaht peaks iga päev

valvealuses metsas käima, vaid aegajalt on tarvilised kontrollkäigud. Juba see teadmine, et talumetsas teostab järelevalvet riigimetsavaht, on õige suureks hoiatuseks metsaseadusest ülestajujaile — omavolilisele metsaraiujaile ja karjatajaile. Omavolilise raiumise või mõne teise seaduserikkumise avastamisel talumetsas teatab metsavaht sellest politseikonstaablile, kes siis vastava protokolliga koostab süüdlase vastutusele võtmiseks või, kui süüdlast pole leitud, selle leidmiseks samme astub.

On arusaadav, et talumetsade järelevalve ülesannete täitmine riigimetsa-teenijaile uusi kohustusi ja tööd juuretoob. Arvestades aga talumetsanduse arendamist ja talumetsade pindala laiendamist, milleks on eeldused olemas uute alade metsastamise ja loomulike metsauuenduste otstarbekohase hooldamise teel, peame püüdma seda kõigiti soodustada. Kahtlemata aitab selleks palju kaasa talumetsades järelevalve korraldamine, eriti talust lahus olevates metsades.

RMK Tallinna osakonna õppekursioon Kehra sulfaattselluloositehasesse

Tallinna RM osakonna juhatus otsustas korraldada oma liikmeskonnale 6. detsembril a. õppekursiooni tutvumiseks meie ainsa suure ja eeskujulikema sulfaattselluloositehasega. Nii koguneski eelnimetatud kuupäeval 56-liikmeline metsaametkonna pere Balti jaama, kus ekskursionistidega ühines ka Kehra tehase metsaosakonna juhataja metsateadlane hra A. Pals. Üheskoos alustati kell 14.10 „raudruunal“ sõitu Kehra suunas. Ekskursiooni üldjuhiks oli osakonna esimehe aset. Joh. Haugas. Ülevas vestluses jõuti Kehra raudteejaama, kust sammud suunati tehase poole. Tehase õues jagunes ekskursionistide pere kolme gruppi, kes alustasid oma ringkäiku tutvumiseks sulfaatpuude asumisest vaguneis kuni tselluloosi ja ehtsa Kehra tapeedi jne. valmistamiseni. Gruppidele jagasid lahkelt selgitusi hr dr. A. Puksov, ins E. Toonekurk ja metsateadlane A. Pals. Ringkäik suutis selgitada nii paljugi küsimusi, mis vahest olid vaevanud mitutki osavõtjat, kes sageli vaguni aknaist olid näinud, eriti pimedas mööda sõites, erilist valgustust, kuid ei teadnud selle valgustuse tagalat.

Esimeseks ja suuremaks tähelepanukõitjaks oli hiiglaslike hoonete ja masinate kõrval vähene inimjõu tarvitamine, sest, nagu ilmnes, vajab tehase täie töökoormatise juures ainult 35 inimese tööjõudu, mis on selgeks

tõenduseks ratsionaliseerimise läbi viimisest.

Allpool lubatagu mul kokkuvõtlikult kirjeldada kuuldot ja nähtut puidu teekonnast ümbertöötlemise kuni valmistoodeteni. Nagu teada, on puidu rakkude põhiaineks tselluloos, ligniin, vesi, mineraalained jne., milledele lisanduvad vastavalt puu eriliikidele veel vaik-, värv- ja parkained ning õlid. Tähtsaim neist eespool mainitud puidurakkude aineist on tselluloos, mille koosseisu kahjuks seni pole veel suudetud keemiliselt täpselt kindlaks määrata. Tselluloosi valmistamisel on puidu keemilise ümbertöötamise ülesandeks eraldada puidu koostises olev tselluloos teistest puidu koosseisu moodustavatest ainetest.

Vastavalt tööstusviisile ja kasutatavale toorainele jaguneb puidu tselluloosiks töötlemine kaheks tööstusharuks, s. o. sulfiit- ja sulfaattselluloositööstuseks. Neist esimene on meie kodumaal juba varem tuntud Põhja Paberi- ja Puupapivabrikud Tallinnas, kuna teine rakendus töösse veidi üle aasta tagasi Kehras.

Tehniliste tingimuste poolest leiab kasutamist Kehra tehases kõlvuline puit täispuhtaks koorituna 5 sm jämedusest alates kuni 35 sm jämeduseni. Üle 35 sm jämedusega sulfaatpuud lõhestatakse. Kasutatavate sulfaatpuude pikkuseks on ette nähtud 1,0; 2,14 ja 2,44 m, piiramatult okslikusega, ja need peavad võimaldama

kõveruse poolest ainult head ja korralikku ladumist.

Puud kooritakse mustast koorest täieliselt ja mähakoorest ca 90% ulatuses puhtaks selleks, et saada parema kvaliteediga tselluloosi.

Sulfaatpuud asetatakse otse vagunist liikuvale transportöörile, kus nad algavad mitmesaja meetri pikkust teekonda tehase masinais. Veol saadud mustus, liiv jne. pestakse veega välis-transportööril, mis kannab puid raemasinasse, kus puit peenendatakse väikesteks lõikudeks — laastudeks. Järgnevalt juhitakse laastud 125 m^3 keedukatlasse, kus toimub nende keetmine 6—7 tundi seebikivi (NaOH) lahuga, mida nimetatakse ka valgeleeliseks (keeduleeline). Keetmine toimub auru abil, surve all kuni 7 atm. , $150\text{—}170^\circ \text{ C}$ juures, mis tekitab puidu aine osade lagunemise ja vabastab tselluloosi.

Lahustuvad ained, nagu ligniin, väikainete jätted, puidupiiritus jne., jäävad keedukatlasse ja muudavad keedulahuse mustaks. Sel põhjusel nimetatakse keedul tarvitatud keedulahu mustleeliseks.

Pärast keedu lõppu avatakse keedukatla väljajooksu toruventiilid ja katlas oleva survega surutakse kogu katla sisaldus (nii mustleeline kui ka keedetud tselluloos) tehase pesuosakonda. Seal toimub sellekohastes suurtes kateldes (diffussöörides) tselluloosi eraldamine mustleelisest ja tselluloosi puhtakspesemine sooja veega, kusjuures iga tunni järele

Sulfaattselluloosi tooraine koorimine

kontrollitakse pesukäiku, mis vältab umbes 9—10 tundi. Eraldatud mustleeline juhitakse omakorda aurutusosakonda temasse pesu ajal lisandunud vee osaliseks aurutamiseks. Ülejääv mustleeline sisaldab rohkesti põlevaid aineid, nagu juba eelpool tähendatud, ja need põletatakse erilistes pöörlevates põletis- ja sulatisahjudes, kus keemiline aine jääb järele, ja viimast lahustatakse vees, saades soodaleelise (Na_2CO_3).

Põlemisel tekkivat soojust üle 1000° C kasutatakse eriliste tappel-aurukatelde kütmiseks, mis katavad $\frac{1}{2}\text{—}\frac{2}{3}$ kogu tehase aurutarvidusest. Puudujääv osa auru saadakse põlevkiviga (III sort) köetavaist Krulli tehaseis valmistatud kateldest.

Eespool nimetatud soodaleelisele lisatakse põletatud lupja (CaO) ja niiviisi saadakse seebikivi lahu — valge leeline, mis filtreeritakse ja pärast seda läheb uuesti keedukatlasse ja alustab eespoolset ringkäiku. Nii saadakse mustleelise ümbertöötamisel suurel määral tagasi keetmiseks eespool võetud keedulahu (NaOH), mis on majanduslikult suure tähtsusega ja ainu-

Sulfaattselluloosi tooraine

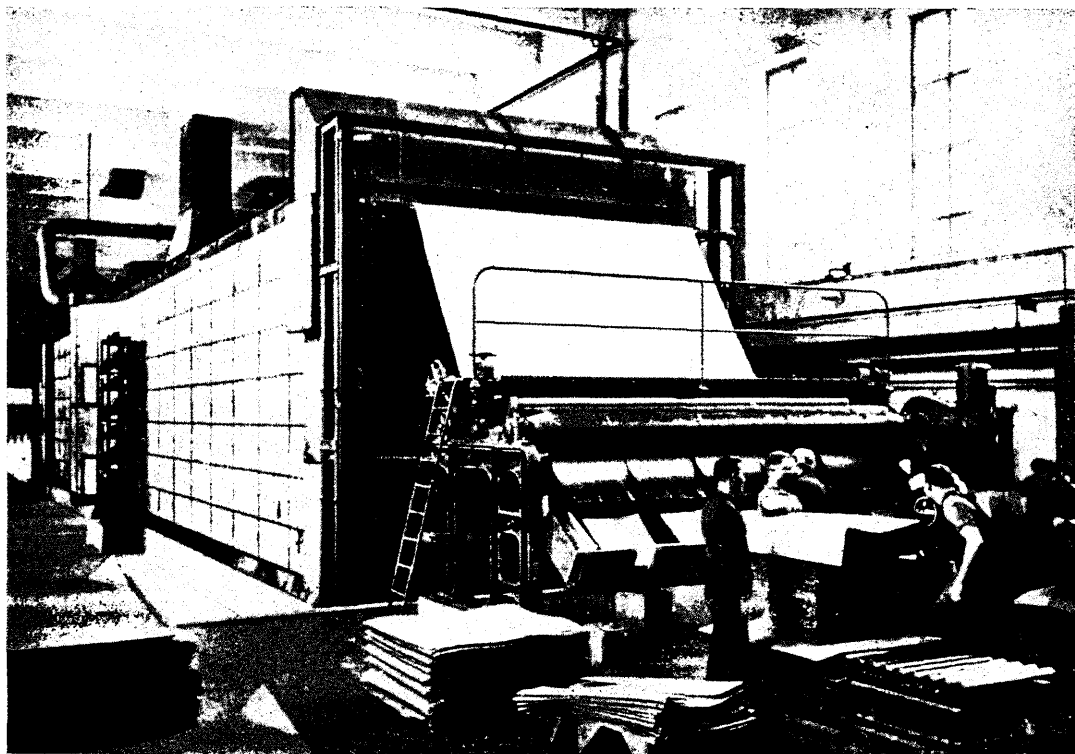
laadsena tselluloositööstusist omane ainult sulfaattselluloositööstusele. Teatav keedulahu kadu, mis tekib keetmisel, kaetakse mustleelise põletamisel glaubrisoola (naatriumsulfaadi, Na_2SO_4) juurelisamisega. Selle keemilise aine kasutamise järele on tekkinud ka kogu tselluloosi nimetus — sulfaattselluloos.

Keedukatlas lahustamata jäänud suuremad oksad ja puidulõigud, mis on jäänud tselluloosi, eraldatakse pesemisele järgneval sõelumisel. Nii saadud sõelutud tselluloos peenendatakse erilisis pöörlevais tsilindreis (kangveskites) ühtlaseks tselluloosiks ja juhitakse järgnevalt tselluloosimasinasse vee eraldamiseks pressvalt-side abil. Lõplik kuivatus toimub (umbes 500 m ringkäiguga) kuivatuskapis kuuma õhuga ja sellest lindina väljuv umbes 90% kuivusega tselluloos lõigatakse lõikamismasinais poognaiks. Järgneb tselluloosi kaalumine ja pakkimine hüdrauliste presside abil „pallideks“ (à 167 kg).

Olenevalt keetmise viisist saadakse mitmete eriomadustega tselluloosi, millede eraldamiseks on tarvilusel mitmed erimärkimisviisid, nagu nr. nr. 70, 90, 110, 130 jne.

Laiaulatuslikku kasutamist Kehra tehaste tooteist on leidnud kõikjal „Kehra tapeet“, mis on soojapidav seinakate ja tõstab värvimatult kui ka värvitult ruumide kaunidust ning paljudes kohtades asendab seni kasutatud materjale, nagu tapeete. Sulfaattselluloos kui ka igasugune teine tselluloos on poolvalmissaadus ja leiab kasutamist mitmeks otstarbeks, nagu tugeva pakkimispaberi-jõupaberi, tsemendikottide, elektrikaabli isolatsiooni paberi jne. valmistamiseks.

Kasutamist leiavad ka sõelumisel eraldatud, keedul lahustamata jäänud osad — oksad jne. Need jahvatatakse peeneks, sõelutakse ja valmistatakse II sordi tselluloosiks, mida kasutatakse odavama pakkimispaberi valmistamiseks.

Sulfaattselluloosi lõikamine ja kaalumine

Puidus olevaist lisaaineist eraldatakse Kehra tehases vedelvaik ja toortärpentiin, mis leiavad kogu ulatuses kasutamist kodumaal.

Kokkuvõetuna allpool mõningaid iseloomustavaid andmeid tehase tööprotsessi kohta:

T o o d a n g:

sulfaattselluloosi (90% kuivusega)	ca 35.000 t.
oksamassi	„ 600 „
vedelvaiku	„ 600 „
toortärpentiini	„ 200 „

Ühe tonni sulfaattselluloosi valmistamiseks tarvitatakse ligikaudselt:

sulfaatpuid	7,0 rm
põlevkivi	900,0 kg
põletatud lupja	300,0 „
glaubrisoola	110,0 „

T ö ö j õ u d: Kehra tehases ja kontoreis — 350 inimest. Sulfaatpuude valmistamisel ülestöötajadena, koorijatena-laadijatena jne. hooajal tuhandeid inimesi.

Eelpoolsest kirjeldusest nähtub, et Kehra sulfaattehas kodumaal on suureks edusammuks meie metsavarade ratsionaalsemaks kasutamiseks, osaliselt senise okasküttepuidu ja metsahooldamise ning lõppraietel saadavate peenmaterjalide kasutamisele võt-

mise näol. Sulfaattselluloosi valmistamiseks tarvitatakse odavama väärtusega männi-, haava- ja kuusepuitu, mis teisel teel kasutamisel ei suudaks olla rahvamajanduslikult kasulik, anda välisvaluutat, rahuldada kodumaist tarvidust jne., ja mis halvemal juhul oleks jäänud metsahooldamisraietel saadava materjali näol koha-pealse nõudmise puudumisel lihtsalt metsa alla kõdunema.

Lühiajalisele, kuid siiski pingutavale ja õpetlikule ringkäigule järgnes ühine koosviibimine tehase juhtkonna poolt rikkalikult korraldatud lauas, kus viimse minutini vesteldi ja vahetati mõtteid, kuni „raudruun“ ekskursioonist osavõtjad kandis oma igapäevaste toimingute juure.

Lahkuti sooviga, et ka tulevikus osakonna juhatus jatkaks sellaste õppekursioonide korraldamist oma liikmeile, mis aitaksid lähendada metsandusalal töötajaid, täiendada nende teadmisi ja oskusi, mis oleksid edu aluseks metsa- ja rahvamajandusele.

Ekskursioonist osavõtjad avaldavad suurimat tänu nii Kehra sulfaattselluloositehase juhtkonnale kui ka ekskursiooni kordamineku võimaldajaile. J—s.

Viru Metsaühingu 10-a. tegevusest

Möödunud kuul tähistas Viru Metsaühing omavahelise koosviibimisega oma 10-a. tegevust ning sel puhul pühendan käesolevad read juubilari tegevuse ülevaatele.

Viru Metsaühing kutsuti ellu metsameeste O. Luiga, S. Keldri, J. Nenni ja agronoomi A. Sooviku poolt 18. juulil 1929. a. sihiga kaasa aidata kodumaa metsanduse ja jahiasjanduse, eriti just erametsanduse, edendamisele ning propageerimisele. Nimetuse „Viru“ sai ta sellest, et ta oli esimene sellelaadne ühing Virumaal.

Tegevuse algaastail koosnes ühingu liikmeskond enamikus metsaametnikest, kes metsaühingu usaldusmeestena korraldasid metsapäevi, andsid erametsade omanikele tasuta metsanduslikku

nõu ja esinesid põllumajanduse näitustel metsanduse ja jahiasjandusega.

10 a. kestes on paljud neist esimestest ühingu sihi taotlejaist siirdunud uutele teenistuskohadele ning seetõttu eemale jäänud ühingu tegevusest, kuid nende algatuste tulemusena näeme paljudes kohtades, nii era- kui ka riigimaadel, mehekõrguseks sirgunud metsakultuure, mis on asutatud metsapäevadel, ja ühingu arhiivis leiame diploome ja kuldaurahasid, mis on anetatud ühingule näitustel esinemiste puhul.

Lahkunute asemele on asunud uued ja, hoolimata sellest, et aja jooksul on ühingu esialgsesse tegevuspiirkonda juure asutatud neli uut samu sihte taotlevat ühingut, on ühingu tegevus

viimaseil aastail muutunud järjest hoogsamaks.

Praegu kuuluvad Viru Metsaühingu otsesse tegevuspiirkonda Rakvere, Tapa, Loobu, Sagadi, Kunda, Sonda, Püsi, Paasvere, Roela ja osaliselt Tudu metskondade piirides asuvad maa-alad. Eespool nimetatud metskondade metsa-

ametnikud on ühingu usaldusmeestena tõhusalt kaasa aidanud metsapäevade korraldamisele.

Et saada ühingu tegevusest ülevaatlikumat pilti, selleks toon alljärgnevates ridades Viru Metsaühingu kahe viimase aasta tegevuse arvudes:

Korraldati:	1938. a.	1939. a.
Metsapäevi	38	49
Metsapäevadest osavõtjaid	2.625	3.987
Metsapäevadel:		
metsastati riigimetsa ha	3,0	4,3
„ eramaadel ha	1,7	5,5
istutati ilu- ja tarbepuid	955	2.789
asutati elavaedu j. m.	2.005	918
kaunistati koduümbrust	14	17
peeti metsanduslikke kõnesid	30	35
korraldati õppekäike	5	7
Kultuurfilmi „Eesti Metsamajanduse“ tasuta demonstratsioone	3	2
Jagati erametsade asutamiseks tasuta okaspuutaimi	79.700	229.405
okaspuuseemneid kg	57,5	23,8
Koduümbruse kaunistamise töödeks levitati tasuta ilupuutaimi	25.205	28.879
Anti tasuta metsanduslikku nõu	172	120
Ühingu propaganda tulemuseks võib pidada seda, et ühingu tegevuspiirkonnas asutati väljaspool metsapäevi erametsa-kultuure hektaarides	19,1	24,6
Peeti:		
ühingu peakoosolekuid	1	2
ühingu juhatusse koosolekuid	5	4

Viimasel aastal asutati Rakvere näitusplatsile alatine näitlik taimeaedpuukool. Erametsa-kultuuride asutamiseks muretseti ühingu metsa kultiveerimise riistu. Viimase üritusena tuleks nimetada ühingu juures jahindussektsiooni asutamist.

Praegu on ühingu liikmeid 64, neist metsaametnikke 12. Ühingu juhatusse kuuluvad E. Kull, J. Nenn, M. Düüna, A. Taliga, F. Sikka ja A. Suuroja.

Eespool tähendatud arvud näitavad, et juubilar võib täie rahuldusega ta-

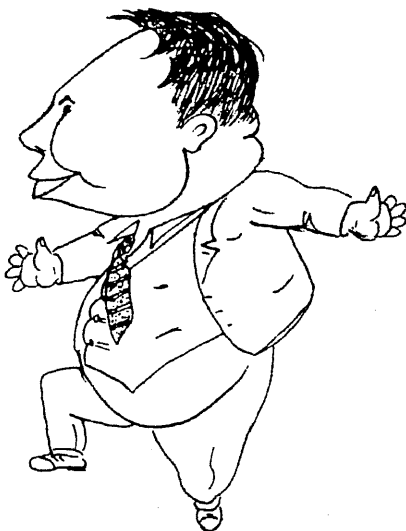
gasi vaadata tehtud tööle. Need, kes tunnevad headmeelt ühingu saavutustest, peavad selle eest eriti tänama juhatus liikmeid M. Düünat, E. Kulli ja J. Nenni, sest nad on juba pikemat aega täie innuga ühingu tööle kaasa aidanud tema sihtide taotluses. Kuid peale eespool nimetatute väärivad tänu ka teised ühingu tegevuspiirkonnas olnud ja olevad metsaametnikud, kes on omaks võtnud ühingu sihi ja väljaspool ametikohustusi pühendanud oma energiat ühingu sihtide taotlusile.

A. S.

Ahja Riigimetsateenijate Kogu Rápina osakonna esimene pidu Rápina seltsimajas 3. XII 39. a.

Ajad on muutunud ja ühes nendega ka meie. Kui vanasti metsamehed seisisid rahvast, tema ühistest ettevõtteist ja muredest eemal, siis nüüd nad seda enam peavad sellest osa võtma, et nõndaviisi moodustada ühist, tublit rahvastervikut.

Juba mitmendat aastat püsis Rápina metsameeste südames soov esineda ava-

Artur Kivilo

Ta veendunud eestlane on neab neid, kel tiitliks „von“.

Metsailem
L. Puksoo

*Kes ei tunneks meie šeffi —
ühe mõõdupuuga võtab rikkaid, kehvi.
Mees olgu Rahumäelt või Toostest,
kas madalast või kõrgest soost,
jääb rahule neist igaks,
sest õiglane on „metsa-saks“.*

oled olemas!“ Samal ajal, kui see püüab jäädvustada mälestust Rápina metsameeste oma esimesest suuremast üritusest, peost, on see ka rakendunud sooviga, et tuua rohkem metsaametnike rahvasse, ühe sõnaga, tutvustada

liikkuse ees suurema peoga. Kahjuks jäi viimane alati pidamata mõnesuguste takistuste tõttu.

Ent käesoleval aastal teostus see siiski energilise kultuurseksiooni juhi V. Vaide eestvõttel ja teiste osakonna liikmete kui ka neile lähedal seisvate kodakondsete ja tuttavate ühisel kaasabil. Pidupäevaks ilmus V. Vaide tegevtoimetusel 13-leheküljeline brošüür metsailema L. Puksoo ja V. Vaide artiklitega ja hra Vee hästitabavate karrikatuuridega jahipeost osavõtnud tegelastest. Brošüüri ilmumise õigustuseks on alljärgnevad sõnad: „Elus ei piisa sellest, kui oleled omaette. Räägi kõvasti, et sind kuuldaks, näita, et

Rápina osakonna kultuur-sektsiooni juht V. Vaide — ülekeevast energias eiav näide.

*KSV! Aadu Karu
Oh burši hiilgus endine,
kus oled sa nüüd jäänud?*

neid, kes siin-seal rahva keskel vilksatavad roheliselt.“

Pidu kavas oli: 1) Avasõna — V. Vaidelt. 2) Pidukõne Eesti Metsaühingute Liidu teaduslikult sekretärilt-metsateadlaselt V. Mutt'ilt teemal „Talu-metsanduse osatähtsus meie rahvamajanduses“. 3) Enn Vaiguri 4-pildiline

näidend „Paradiis Põrgus“. 4) Tants Räpina malevkonna orkestri saatel.

Pidu pidi algama õhtul kell 20, kuid see hilines tunni võrra elektrivoolu katkestuse pärast, mis sünnitas omajagu meelehärma asjaosalistele metsameesetele.

Seltsimajja oli ilmunud rohkesti pidulisi, nii et tulud ja kulud klapiivad. Kuid majanduslik kulu pole üldse oluline. Tähtsaimaks osutus sideme loomine kohaliku elanikkonnaga ning metsanduslike küsimuste selgitamine laiematele hulkadele. Muidugi mõista ilmnud pidul ka teatavaid puudusi, kuid arvesse võttes asjaolu, et see oli esimene avalikkuse ees esinemine, on ka need puudused andestatavad.

Lõpuks kõigile vaevanägijaile palju tänu ja eriti suur aitäh hr. V. Mutt'ile.

Aadu Karu.

Õiendus: Eksiarvamiste ärahoidmiseks juhime lugejaskonna tähelepanu sellele, et käesoleva kuukirja 1939. a. nr. 12 on prof. A. Mathiesen'i artiklis „Vanuseklassidest ning pahedest ebaühtlaste vanuseklasside tarvitamisel“ korrektorete arusaamatuse tõttu tekkinud viga „madal mets“, peab olema „madal mets“.

Toimetus.

JAHINDUS

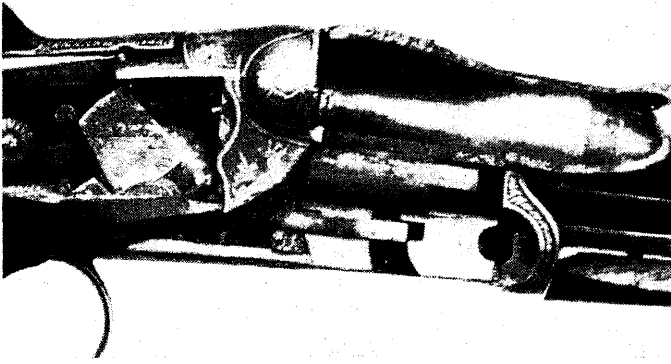

Jahipüsside lõhkemisest

F. Reidolf

Uuemal ajal, kus jahipüsside valmistamine toimub riiklike asutuste karnil järelevalvel, pole jahimehel enam kartata, et vastavatest töökodadest satuks tema kätte puudulikult valmistatud jahipüss. Neid lastakse nüüd müügile vaid pärast mitmekordseid põhjalikke proovimisi ja katsetamisi. Riiklike proovikodade ja katsejaamade poolt jahipüsside valmistamiseks kehtivad tingimused ja normid on niivõrd nõudlikud, et need sunnivad töökodasid püs-

side valmistamiseks tarvitama parimaid materjale ja üksikosi valmistama suurima täpsusega. Kui sellest hoolimata siiski võrdlemisi sageli aset leivad jahipüsside lõhkemised, siis pole selles enam süüdi valmistajad, vaid peamiselt jahimehed ise. Kasutaksid nad nõuetekohaselt laetud padruneid, käsitaksid nad laskmisel püssi asjatundlikult ja ta eest ka korralikult hoolitseksid (puhastades, õlitades, järele vaadates ja kontrollides mehhanismi

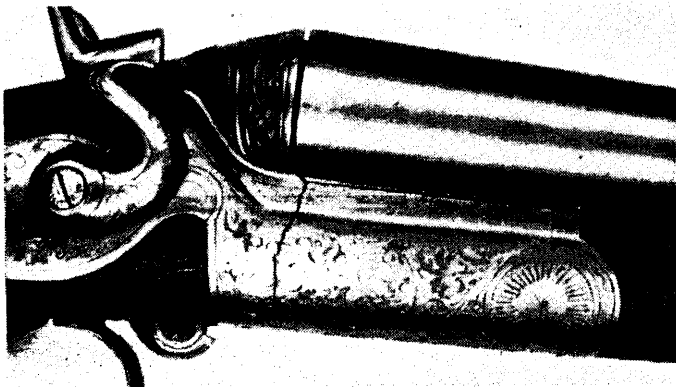

Pilt 1

töötamist jne.), ei tohiks praegusel ajal enam jahipüsside lõhkemist suurel arvul ette tulla.

Uurides meil viimasel ajal juhtunud jahipüsside lõhkemise põhjusi selgus, et enamikus põhjustab seda liig suur gaaside surve. See võib tekkida ainult siis, kui padrunite laadimiseks võetakse üle normi suuri püssirohu- või haavilaenguid või laskmisel kasutatakse jahipüssile mittesobivat püssirohu.

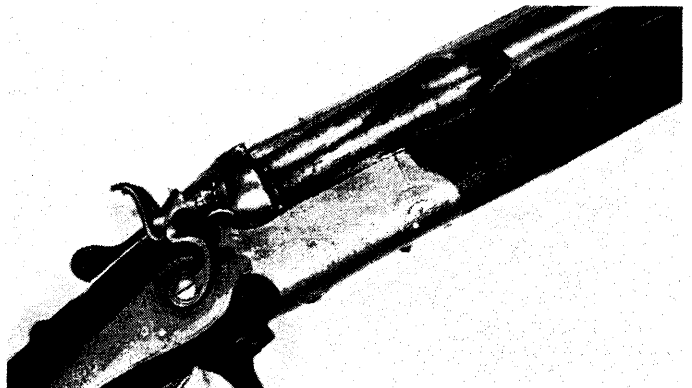
Eriti ohtlik on laadida kuulipadrunit suurema laenguga kui ette kirjutatud (normaallaeng), sest nii püssirohu kui ka kuuli kaalu suurendamine, olgugi mõne kümnendiku grammi võrra, osu-

Pilt 3

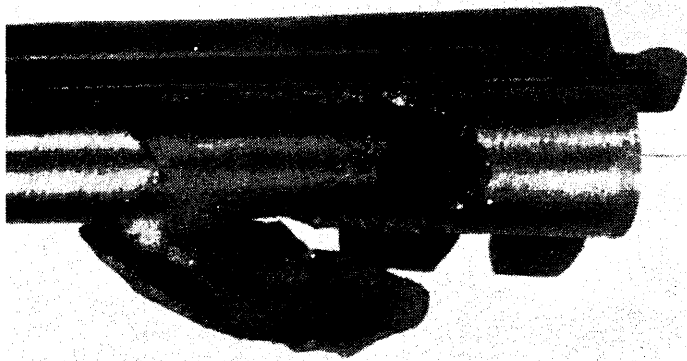
tub saatuslikuks mitte ainult püssile, vaid sageli ka laskjale. Tuleb eriti meeles pidada, et kuulipadrunit laadimiseks ei tohi milgi tingimusel kasutada haavlipadrunit jaoks ettenähtud püssirohu, sest selle tagajärjed oleksid nii püssile kui ka laskjale väga ohtlikud.

1, 2 ja 3 näitavad kujukalt, missuguseid tagajärgi saadakse, kui padrunite laadimisel ei peeta kinni määratud normidest, vaid ikka võetakse liigseid püssirohu- või haavilaenguid. Ülemäära suure gaaside surve all lõhkeb püssiraua ülaosa, s. o. padrunipest, raua ülemineku osa ühendavad osad ja lukud.

Pilt 2

Püssiraudade lõhkemisi põhjustab sageli asjaolu, et suitsuta rohuga lastakse sellastest jahipüssidest, mille rauad pole üldse seks otstarbeks valmistatud, nagu damastrauad (vaata pilt 4), samuti jahipüssidest, mis kauasest tarvitamisest on liig kulu- nud, õhukeseks muutunud või puuduliku korrashoiu tagajärjel seestpoolt tugevasti roostetanud; meil juhtumeil ei suuda rauad enam gaaside survele vastu panna.

Pilt 4

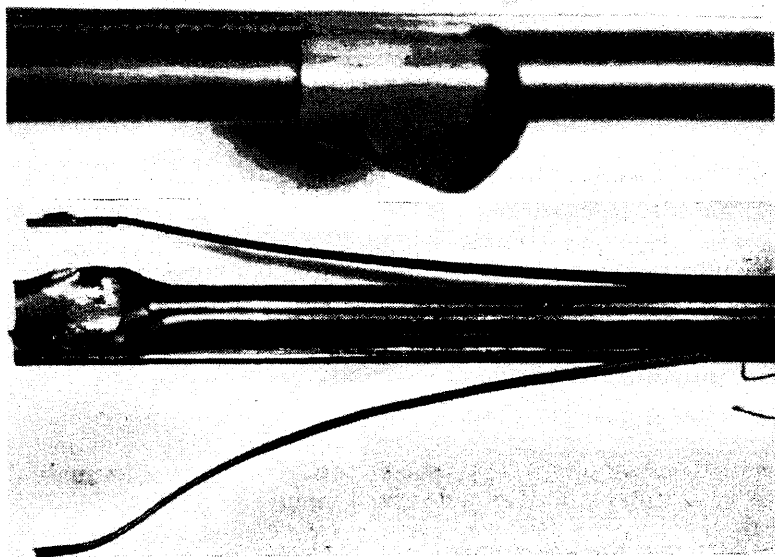
Paljudel juhtudel põhjustavad püssiraudade lõhkemisi ja paisumisi, peale üle määra suure gaaside surve, ka veel rauaõõnesse sattunud võõrkehad, nagu liiv, lumi, paks määre või sinna unustatud puhastustropp, raua kaitseks suudmesse pandud kork jne. Sel korral leiab aset raua lõhkemine kohast, kus asub võõrkeha. Ja mida tugevamini see rauas püsib, seda suuremas ulatuses lõhkeb raud.

Ettevaatlik tuleb olla ka tarvitatud haavlipadrunistade (vanad) kasutamisel, sest kulumise tõttu ei lähe neid sageli enam korda nõuetekohaselt äärestada. Lastakse kaheraudsest jahipüssist 2—3 korda ülhest ja samast rauast, võib hõlpsasti juhtuda, et teises rauas puudulikult äärestatud padrunist pörutuse tagajärjel libiseb välja haavliilaengut kattev tropp, mis, sattudes ühes haavlitega rauaõõnesse, tekitab sellest rauast lastes raua lõhkemise.

Vanade padrunistade tarvitamisel võib püssiraudade lõhkemist ära hoida, kui püssi uuestilaadimisel teisest, laskmata, rauast võtta välja padrun ja sellega laadida esimene, juba lastud, raud; uus padrun panna siis teise rauda.

Selgituseks olgu toodud järgmine näide: ainult ühe lasu andmisel kaheraudsest jahipüssist lastakse tavaliselt paremast rauast; püssi uuestilaadimisel tuleb padrun vasakust rauast välja võtta ja sellega laadida parem raud, kuna uus padrun tuleb panna vasakusse rauda.

Pilt nr. 5 on näha ülesvõtteid lõhkenud püssiraudadest, mida põhjustasid rauaõõnesse sattunud võõrkehad (pad-

Pilt 5

runist väljalibisenud haavliilaeng ja unustatud puhastustropp). Pildid andis lahkesti kasutamiseks laskeriistadetöökoha omanik hr. K. Koppelman.

Jahimajandusest

1939. aastaga möödus 15 aastat ajast, mil hakati tähelepanu pöörama meie jahimajapidamise korraldamisele,

arenadmisele ja metsloomade toitlustamisele. Sõja ja revolutsiooni päevil levinud laialdasest röövküttimisest säili-

nud ulukeist ülevaate saamiseks 1924. aasta talvel korraldatud esimesel metsloomade arvulisel kindlakstegemisel selgus, et riigile kuuluvates metsades elutes umbes 25 põtra, 3800 metskitse, 1000 mõtust, parkümmend karu, kümnekond ilvest ja hunti.

Et röövküttimisest järelejäänud kasulikke jahiloomi hävimisest säästa, tehti riigimetsaametnikele ülesandeks kogu innuga asuda jahikontrolli teostamisele ja salaküttimise pidurdamisele ning võimaluse piires korraldada ka ulukite toitlustamist, kui seks talvel sügava lume puhul peaks tekkima tarvidus. Kuigi Vabariigi algaastail eelarve korras metsloomade eest hoolitsemiseks lubatud krediit oli väike, mis ulukite korralikku toitlustamist, jahimajanduse edendamist ja parimale tasemele tõstmist otseselt ei võimaldanud, on seda aja jooksul, eriti aga viimaseil aastail, siiski saavutatud. Seega võivad meie loodusearmastajad, eriti aga jahisportlased, 15 aasta jooksul jahimajanduse alal tehtud tööle rahuldustundega tagasi vaadata, seda enam, et meie metsi viimaseil aastail jahipidamise mõttes külastanud välismaalased — jahist huvitatud isikud — meie jahi alal maksva korra ja jahitulemustega on täiesti rahule jäänud.

Kuna möödunud aasta talvel korraldatud metsloomade loendus ebasoodsa ilmastiku tõttu ebaõnnestus, mistõttu andmed nende arvu kohta puuduvad, siis käsitledes 1937. a. talvel korraldatud metsloomade arvulisel kindlakstegemisel saadud andmeid, nähtub, et 15 aasta jooksul on riigimetsades elunevate kasulike jahiloomade ja -lindude arv mitmekordistunud. Nii registree-riti riigimetsades 1937. aastal 222 põtra, 17537 metskitse, 28 karu, 2 hunti, 2 ilvest ja 65 nugist. Võib oletada, et eelnimetatud ulukite arv kahe viimase aasta jooksul on veelgi suurenenud, sest kasulike jahiloomade ja -lindude kaitset ja toitlustamist ning röövloomade ja -lindude hävitamist on pidevalt jätkatud.

Jahikaitse teostamisel, salaküttimise vastu võitlemisel, on suurimaid tulemusi saadud 1934. a. alates, mil hakkas kehtima uus jahiseadus ja loodi jahi-

kapital. Jahikapitali laekuvad summad saadakse jahilubade ja jahitunnistuste väljaandmisest ning riigile kuuluvate maade ja vete jahiõiguse rentimisest, salaküttidelt konfiskeeritud jahipidamise abinõude ja jahisaagi müügist jne. Jahikapitali laekunud summasid kasutatakse jahiloomade toitlustamiseks, kahjulike ulukite hävitamiseks ja jahimajanduse arendamiseks.

Kui Vabariigi algaastail oli raskusi talvise metsloomade toitlustamise korraldamiseks eelarve korras lubatud krediidi vähesuse tõttu, siis pole seda viimaseil aastail enam olnud. Siin on tunduvalt kaasa aidanud ka lumevased talved, sest sellega ei ole ulukeil olnud sääraseid raskusi toidu hankimisega kui lumerohketel talvetel. Seetõttu on ka ulukite toitlustamise kulud olnud palju vähemad. Nii on metsloomade toitlustamiseks viimaseil aastail asutatud söödapõlde ja neid laiendatud. Söödapõldudel kasvatatakse ulukeile toiduks kõlvulisi taimi, nagu jaanirukist, loomakapsaid jne. Metsaosades, kus see osutus tarviliseks, on asetatud toitmiseks söimi, kuhu on pandud ristikhein, loomakapsaid j. t. taimi. Ka on metsas nende toitlustamiseks tarbe korral maha saetud üksikuid puid — haabu.

Niisama suure tähtsuse kui ulukite talvine toitlustamine, omab kahtlemata ka röövloomade ja kahjulike kulliliste hävitamine. Kahjulike lindude hävitamine tehti riigimetsaametnikele, riigi jahiõiguse kasutajale ja jahimaade rentnikele sunduslikuks juba 1927. a. Hiljem on ka jahioorganisatsioonid oma liikmeskonnale sunduslikuks teinud röövlindude hävitamise, mistõttu võib arvata, et meil hävitatud röövlindude arv aastas tõuseb 12—15 tuhandeni.

Olevail andmeil tõuseb seni hävitatud röövlindude arv ümarguselt 600.000.

Kuna viimasel ajal on propageeritud kahjulike kulliliste hävitamist püünistega ja neid paljudesse riigimetskondadesse juba üles seatud, kus nendega on väga häid tulemusi saavutatud, siis on ka jahioorganisatsioonid ja üksikud jahisportlased — jahipiirkondade ja suuremate metsade omanikud — hakanud püünistega teostama kulliliste püüki ja hävitamist.

Jahikaitse teostamise alal ei saa märkimata jätta, et ka salaküttimine riigimetsades on viimasel ajal tunduvalt vähenenud.

Tõhusaid tulemusi saavutati siin jahijärelevalve kõvendamisega, sest peale metsaametnike palgati ametisse jahimeetsnikud ja jahivahid.

Ka praegu kehtivas jahiseaduses ettenähtud kõrgemad karistusnormid on salaküttimist teataval määral pidurdanud. Kui varem kardeti, et madalate karistusnormide tõttu salakütid meie metsadest hävitavad viimsegi põdra, siis osutub nüüd see kartus asjatuks, sest möödunud 1939. a. pole enam omavolilisi põdralaskmisi avastatud ega salakütte põtrade varitsemiselt tabatud. Ei saa tähendamata jätta, et rööva- ja salaküttimise pidurdamine nõuab metsaametnikelt väga palju energiat ja vaeva. Eriti oli Vabariigi algaastail raskusi salaküttimise pidurdamisega rajoones, kus elunesid vanad, n.-n. mõisaaegsed, põdrakütid ja oma tegevust salaküttidena jätkasid. Ka hiljem on metsaametnikel olnud küllalt raskusi salaküttimise pidurdamisel ja jahijärelevalve teostamisel. On küllalt juhtumeid, kus metsaametnikel salaküttidega kohates on tulnud üle elada vastastikuseid tulistamisi ja oma elu ning tervist kaalule pannes neid jälitada ja tabada. Ka on ette tulnud juhtumeid, kus metsaametnikud jahijärelevalve teostamiseks sooritatud ringkäikudel või mõtuste mängukohtadel järelevalve teostamisel on salaküttide käe läbi langedud.

Metskiitsede kaitse teostamise mõttes kehtimapanud hagijate turjakõrguse ülemmäära kindlaksmääramine on samuti annud tulemusi. Kui enne jahiseaduse kehtimahakkamist hävis talvel sügava lume puhul meie metsades igal aastal hulk metskitsi vabalt ümberhulkuvate ja kõrgekasvuliste hagijate läbi, siis langeb nüüd säärase koerte ohvriks vaid mõni üksik. Jahisportlased võisid kuni 21. I 1939. a. jahipidamisel kasutada hagijaid ainult turjakõrgusega kuni 45 sm, kuid nüüd on härra põllutööministri otsusega 21. jaan. 1939. a. lubatud jahipidamisel kasutada hagijaid, kelle turjakõrgus ei ületa 55

sm, põhjusel, et jahipidamine madalakasvuliste hagijatega sügava lume puhul osutub võimatuks ja meie jahisportlasi on rohkesti häid hagijaid, kellede kõrgus piirdub 45—55 sm. Ka jahiseaduse teostamise määrust hagijate turjakõrguse osas kavatseti muuta nii, et jahipidamisel võimaldub kasutada hagijaid turjakõrgusega kuni 55 sm. Ka peremeheta ja ümberhulkuvate koerte mahalaskmise korraldus riigimetsa ametnikele on annud tulemusi, sest igal aastal hävitatakse metsaametnike poolt sääraseid koeri, kes jahikeelu ajal riigimetsades metskitsi jälitavad. Erajahipiirkondade omanikud on samuti asunud hulkuvate ja peremeheta koerte ning kasside hävitamisele, sest hävitavad nad ju sealgi igal aastal hulk kasulikke jahiloomi ja -linde.

Üldpildi meie praegusest riigi jahimajapidamisest saame, kui vaatleme jahikapitali 1938/39. a. eelarve täitmise aruannet. Aruandest nähtub, et möödunud majandusaastal saadi jahitunnistustest, jahilubadest ning jahimaade rentimisest tulusid ümarguselt Kr. 49.000. Käesoleval majandusaastal oli loota isegi tulude suurenemist jahipidamisest, kuid tekkinud poliitiliste olude tõttu on ette näha väikest tulude tagasiminekut, seda peamiselt jahirendivahekordade lõpetamise tagajärjel enne lepinguis ettenähtud tähtaegu, samuti väljaantavate jahilubade arvel.

1939. a. mõtuste laskmise hooajal (1. IV — 15. V) registreeriti riigimetsades 475 mõtusemängukohta 2369 laulva mõtusega. Mõtuste laskmist võimaldati soovijaile — jahimeestele — eelmiste aastate eeskujul Kr. 5.— tasu eest. Laskmiseks oli hooajal ette nähtud 623 mõtust, peamiselt säärastest mängukohtadest, kus oli üle kolme mõtusekuke mängus või kus vanemad riiukused nooremaid vaikima sundisid või mängukohtadel eemale peletasid. Laskelube anti soovijaile 425. Jahti peeti 291 mõtusele, kusjuures jahiliste poolt saadi kätte 246 mõtust. Seega lasti laulvaist mõtuseist 13,6% või lubatud arvust 65,2%. Külma kevade tõttu oli jahihooaja algul ja selle kestes mõtuste mäng nigelavõitu, kuid hooaja lõpul, kui ööd olid pehmemad, muutus see

korralikuks. Lasketagajärgi võrreldes nähtub, et 1939. aastal lasti 1,7% mõtuseid rohkem kui 1938. aastal. Et jahilistel igal aastal küllalt suur protsent lastud mõtustest jääb kätte saamata, mis on tingitud jahilistest endist ning jahimajandusele osutub mõtuste haavamine või vigastamine kahjulikuks, siis kavatsetakse edaspidi mõtuste laskmise lubade andmisest keelduda küttidele, kes mõtuseid lennult või kaugelt lasevad või nende asukohta enne laskmist täpselt kindlaks ei tee või tulistavad lihtsalt heas usus.

Sokkude laskmiseks anti 1939. a. jahihooajal 2850 luba, neist riigimetsa 1450 ning eramaadele ja neist moodustatud jahipiirkondadesse 1400. Antud lubade alusel lasti riigimetsadest 852 ning eramaadelt ja erajahipiirkondadest kokku 512 sokku. Seega lasti 1939. aastal antud lubade arvust 47,6%. 1938. aastal anti sokkude laskmiseks lube üldse 1624, neist riigimetsadesse 1028 ja eramaadele 596.

Võrreldes eestoodud andmeid nähtub, et 1939. a. lubade arv on tunduvalt suurenenud, seda peamiselt erajahipiirkondade ja eramaade arvel. Säärane suur nõudmine sokulaskmislubade järele oli tingitud arvatavasti jahiseaduse muutmisest, millega alates möödunud aastast võimaldatakse sokkude laskmist eramaadelt ja erajahipiirkondadest tasuta, kuna eelmistel aastatel toimus see Kr. 5.— tasu eest. Üldine lubade arvu suurenemine võib olla tingitud vahest sellest, et jahiseaduse muutmisega lühendati sokkude kaitseaega, alates 1939. aastast, ja neile võib nüüd pidada jahti kaks nädalat rohkem, s. o. I. VII — 30. IX.

Riigimetsadest võimaldati sokkude laskmist soovijaile Kr. 10.— tasu eest ja jahioiguse rentnikule lepingus ettenähtud tingimustel.

Kuna põtrade arv meie metsades veel pole niivõrd suurenenud, et nende laskmist võimalduks soovijaile lubada, siis pole ka nende laskmiseks lube antud. Samuti pole salaküttimist põtradele 1939. aastal avastatud, küll aga leiti suvel mõned põdrad nende asukohtade rajoonis asetsevatest turbaaukudest uppununa; mõned päästeti turba-

tööliste ja metsaametnike poolt turbaaukudest uppumissurmast.

Põdrad olid järskude kallastega turbaaukudesse sattunud jooma minnes, kuna möödunud aasta erakordse kuivuse tõttu olid metsades asetsevad vähemad lombid ja kraavid kuivanud. Nüüd, talvel, sügava lume tulekul, on metsaametnike poolt nähtud Alutaguse metsades tunduvalt rohkem põtru kui eelmistel aastatel. Nähtud on neid kuni 10-pealistes karjades. Põdrad siirduvad sügavatesse metsadesse toidu hankimise eesmärgil, sest pole ju nende alatistes asupaikades — soodes ja rabades — sügava lume puhul küllaldast toidu hankimise võimalust.

Mis puutub karudesse, siis pole nende arv viimaseil aastail suurenenud, vaid püsib endisel tasemel. Praegusel korral arvatakse neid riigimetsades elutsevat 30—40 ümber. Karusid elutseb meil peamiselt Alutaguse suurema metsades. Sügisel, viljakoristamise ajal, on neid märgatud ka Rakvere ja Roela ümbruskonna metsades. Neis kohtades on karud seal asuvaile põllupidajaile sügisel ka viljapõldude sasmisega ja mõne lamba murdmisega kahjusid tekitanud, mis riigi poolt kahjusajaile on tasuta.

Karude poolt tekitatud kahjustused 1939. aastal on tunduvalt vähemad eelmiste aastate omadest. Vabariigi algusest senini on riigimetsades korraldatud 5 karujahti, kusjuures lasti 8 karu. Viimane jaht toimus 1937. a. talvel. Ka 1938. aastal kavatseti Virumaal karujaht korraldada, kuid metsaametnikel ei läinud korda karude talvitamiskohti üles leida, mistõttu karujahist loobuti. Kuna möödunud aastal alustati karude asukohtade otsimisega juba varakult — külma tulekul — on korda läinud karude talvitamiskohtadest mõned avastada. Kuigi karulaskmise õiguse väljapakkumise ajaks (22. XII 1939) olid avastatud nelja mesikäpa talvitamiskohad, anti enampakkumisel välja ainult ühe karu laskmise õigus. Pakkumisel oli Kohtla metsakonna piires avastatud karu laskmise õigus. Pakkumisest võttis osa neli pakkujat. Karu laskmise õiguse eest saadi Kr. 331.—. Kõrgeima hinna pakkujaks osutus härra R. Lydeman, kes

on kogenud karukütt ja on varemalt jahti pidanud karudele Siberis ning on siinsetes metsades karujahte korraldanud. Kuues karujaht toimus 6. jaan. 1940. a. ja sellest võttis osa rida tuntud kütte. Korraldatud ajujahil õnnestus ajajail karu oma koopast üles tõsta ja küttele ette ajada, kus ta küti A. Toferi kuuli läbi ka langes. Lastud karu kaalus 101 kg.

Suuremaist kahjulikest jahiloomist on veel märkimisväärne ilves. Et ilves eelistab kohti, kus liiklus on vähene ja ümbrus asustamata, siis on nad valinud endale asukohaks läbipääsmatute padrikute ja tihnikutega Alutaguse metsad. Mõne aasta eest peeti Alutaguse metsades tihti jahti ilvestele. Siis aga kardeti, et ilvesed jahiliste poolt täiesti hävitatakse, mispärast 1937. a. pandi nende kohta maksma jahikeeld.

Nüüdsete tähelepanekute järgi on ilveste arv Alutaguse metsades tunduvalt suurenenud. Kardetakse nende saatuslikuks saamist teistele jahiloomadele, eriti metskitsedele. Seda tõendavad viimasel ajal sealsetest metsadest leitud ilveste poolt tapetud metskitsede laibad. Kuuldavasti kavatakse seepärast ilveste laskmise keelu küsimus võtta revideerimisele, kui käesoleval talvel korraldataval metsloomade loendusel saadavaist andmeist peaks ilmema, et nende arv meie metsades on niivõrd suurenenud ja nad seega või-

vad meie jahimajandusele mõjuda kahjustavalt.

Mis puutub väiksematesse jahiloomadesse ja -lindudesse, siis oli eeloleval sügisel märgata üle riigi jäneste arvulist vähenemist. Jäneste arvulise vähenemise põhjusi on püütud selgitada ka korraldatud ajujahtidel, kus kättesaadud jäneseid on lahatud, kuid järelevaatusel pole avastatud nende juures haigusi. Vanemad jahimehed on arvamisel, et jäneste vähenemise põhjuseks võiks olla möödunud aasta erakordselt põuane suvi.

Ka tetrede ja rabakanade arv on viimaseil aastail tunduvalt vähenenud. Kohtades, kus varemalt rohkesti tetri märgati, avastati möödunud aastal ainult mõned üksikud pesakonnad. Avastatud pesakonnad osutusid peamiselt väikesteks — kolm kuni neli lindu. Suuremad, 8—10-pealised, pesakonnad osutusid täiesti harukordseiks. Tetrede siginemist on meil takistanud viimaseil aastail nende pesitsemise ajal aset leidnud kevadised külmad, kuid ka möödunud aasta suvise suure põua tõttu on rohkesti noori tetri hukkunud.

Rabakanade arvu vähenemise peamiseks põhjuseks arvatakse olevat suuremate soode ja rabade kuivendamised.

Teiste jahiloomade ja -lindude juures oli märgata nende arvulist suurenemist.

J. Teino.

1939. a. jahihooajal lastud sokkudest

Kuna 1938/39. aasta talvel ebasoodsa ilmastiku tagajärjel suuremate metsloomade arvuline kindlakstegemine ebaõnnestus, siis puuduvad Riigimetsade Talitusel täpsed andmed metskitsede arvu kohta. 1937. a. talvel korraldatud metsloomade loendusel saadud andmeil elunes riigimetsades umbes 21.000 metskitse. Hoolimata sellest, et möödunud sokujahihooajal lasti riigimetsadest 852 sokku, võib loota, et meie metsades elunevate metskitsede arv võrreldes 1937. a. pole siiski vähenenud. Täpsem ülevaade riigimetsades elunevate metskitsede arvu kohta loodetakse saada käesoleva aasta talvel, mil kavat-

setakse korraldada suuremate jahiloomade loendus, kui ilmastik kujuneb soodsaks.

1939. aasta sokulaskmise hooajal anti Riigimetsade Talituse poolt välja 2850 sokulaskmise eelluba, neist riigimetsa 1450 ja eramaadele ning neist moodustatud jahipiirkondadesse 1400.

Sokujahihooajal on lastud kogusummas 1364 sokku või 47,6% keskasutusest antud eellubade arvust. Lastud ja kätte on saadud riigimetsadest 852 ja eramaadest ning erajahipiirkondadest kokku 512 sokku. Peale kättesaadud sokkude lasti veel riigimetsades 41 sokule ja eramaadel 6 sokule, kuid

need on jahilistele mõningail põhjusil (mööda lastud või haavatuina pagened) kätte saamata jäänud. Siinjuures peab märkima, et kuigi sokulaskehooaja algul tundus, et meie jahisportlased ja sokulaskmisest huvitatud isikud selle loomaliigi laskmiseks niivõrd palju lube nõuavad, et nende nõudmistele rahuldamisega on karta sokkude täielist hävingut, siis käsitleda olnud andmeist nähtus, et loasoovijad olid metskondadest välja võtnud tegelikult 2414 luba ja lasknud 1364 sokku või 56,50% väljavõetud lubade arvust. Kui arvata, et meie metsades elunevate metskitsede üldarvust on sokke $\frac{1}{3}$, s. o. ümarguselt 7000, siis pole karta, et möödunud jahihooajal sokkude arv meie jahimajapidamisele mõjuks halvavalt või selle arendamist pidurdaks, sest lastud sokkude protsenti võib lugeda normaalseks metskitsede senise juurekasvu juures.

1938. a. sokujahihooajal lubati lasta 1624 sokku, neist riigimetsades 1028 ja eramaalt ning erajahipiirkondadest 596. Lasti 760 sokule, neist riigimetsas 591 ja eramaal 169 korral. Lastud sokkudest saadi kätte 726, neist riigimetsades 558 ja eramaal 169, kusjuures kätte saamata jäi riigimetsades 33, kuna eramaadel saadi kätte kõik lastud sokud.

Võrreldes eelmisel 1938. a. jahihooajal antud sokulaskmislubade arvuga nähtub, et 1939. aastal antud lubade arv eramaadel ja erapiirkondades on kasvanud ligi kolmekordseks, riigimetsades aga ainult 300 võrra. Seesugune suur sokulaskmislubade nõudmine jahihooajal oli tingitud peamiselt jahiseaduse muutmisest, sest alates 1. juulist võimaldas jahiseadus sokkude laskmist eramaadelt ja erajahipiirkondadest tasuta.

Üldist sokulaskmislubade arvu suurenemist võib põhjustada sokkude laske aja pikendamine, sest jahiseaduse muutmisega võimaldus neile 1939. aastal pidada jahti 1. juulist kuni 30. septembrini, s. o. kaks nädalat rohkem eelmisest aastast.

Kuigi jahiseadus eramaadel ja erajahipiirkondades sokkude laskmist võimaldab tasuta ja Riigimetsade Talituse poolt kehtimapanud tingimustel, on loomulik, et sokkude laskmise lube saama on õigustatud ainult need maa- ja erajahipiirkondade omanikud, kes nende eest tegelikult ka on hoolitsenud — toitnud ja kaitset teostanud.

Maapidajad, kes omavad maid riigimetsa ääres või metsa sees või kelle heinamaad asetsevad kitsaste ribadena riigimetsa vahel, mida metskitsed läbistavad ainult ühest metsaosast teise minekuks, pole õigustatud sokkude ega metskitsede laskmiseks lube saama, kui nende maad on niivõrd väikesed, et metskitsed seal alaliselt ei elune.

Et 1939. aastal paljud maapidajad, kes oma maalt sokkude laskmiseks lube soovisid, pöördusid otseselt Metsamajanduse Büroo poole, siis peab tähendama, et asjatust kirjavahetusest hoidumiseks tuleb avaldused sokulaskmisloa saamiseks esitada kohalikule metsaülemale. Avalduses tuleb ära tähendada: 1) jahipiirkonna või maa-ala suurus ja asukoht, kust sokku soovitakse lasta; 2) piirkonnas või maa-alal alaliselt elunevate metskitsede umbkaudne arv ja kas nende talvise toitmise eest hoolitseti; 3) kas ja kellele on eelmisel sokujahihooajal palves tähendatud maa-alalt või piirkonnast soku laskmist lubatud ja kas sokku saadi lasta või mitte.

J. Teino.

Püssi metskonna metsateenijate õppejaht

3. XII 1939. a.

Juba rida aastaid peetakse Püssi metsameeste peres õppejahte. Need viimased on meile niivõrd omaseks saanud, et ilma nendeta ei oskaks nagu

õiget metsamehe elu ette kujutada. Mis põllumeestele on iga-aastased traditsioonilised lõikuspeod, seda meile, rohelise kuue kandjaile, on iga-aasta-

sed õppejahid. Oodatakse pikisilmi sügise saabumist, et jällegi kord ühiselt sammuda mühavasse metsa, et seal oma laskeosavust proovida mõnel jahiloomal. Olulise tähtsusega pole siin sugugi jahisaagi rohkus, vaid see tunne, et kord aastas võiakse ühise perena raputada endilt kõik igapäevased mured, pisihädad ja tunda end vabade looduslastena. Kõik eelmised jahid on senini peetud Koolma, Piilse ja Oandu vahtkonnas, tänavune otsustati korraldada Veneoja ja Sirtsu vahtkonnas. Selle tagajärjel, ehkki linnulennuliselt, õpitakse tundma nii kaasvõitlejate hoolde antud metsi kui ka neis elutsevaid ulukeid.

Jahiliste kogunemine algas 3. dets. hommikul metskonna kantselei juures. Jahist osavõtjad, arvult 15, saabusid ülevas meeleolus kohale täpselt määratud kella-ajaks. Ajujahi üldkorraldajaks oli abimetsaülem härra V. Hurt koos energilise jahimetsniku Th. Põldma'ga. Kokku võeti õhtuks läbi 12 masti ja 31 püssipaugu ohvriks langes 9 jänest ja 3 laanepüüd.

Kui varemate tähelepanekute järgi on märgatud Püssi metskonnas jänes- te, üldse ulukite, arvu vähenemist, siis seekordne õppejaht näitas hoopis vastupidist. Rohke oli peamiselt jäneste arvuline seis. Kui nüüd vaadelda jahisaagi ja laskude arvu, siis paistab, et tabamuste protsent on üpris väike. Eriti on seda märgata nooremate metsameeste juures. Viimane asjaolu, et ei osata jahipüssist lasta liikuvaid loomi ja lendavaid linde, viib alla inimeste jahiinnu. On paratamatult tar-

viline, et siin metskondade juhtiv kaa- der senisest rohkem tähelepanu pöö- raks jahipüssist laskmise treeningule. Samuti peaksid nooremad metsamehed ise tundma huvi jahipüssist laskmise vastu ja ära õppima õige laskekauguse ja olukorra hindamise, et ära hoida asjatut ulukite haavamist. Teiseks väärib tähelepanu ajajate liikumine. Ajajate liikumine ajamisel, mis käes- oleval korral tuletas meele indiaanlaste rünnakuid sõjaretkil, s. o. toimus hiigla- suure kisa ja kõraga ning kohutava kiirusega, peaks piirduma ainult aeg- lase liikumisega, vähese täristite täris- tamise ja pulgakeste või lauakeste klõ- bistamisega. Arvestades ulukite, pea- miselt rebaste, erksust hirmutas nüüd- ne kõra viimased aegsasti liikvele ka juba eeltulevas mastis, nii et küttide kohalejõudmisel igal uuel mastil võib ainult mastist väljaläänud rebaste jälgi näha, mitte aga jälgede tegijat ennast. Tähelepanu olgu juhitud ka veel sel- lele, et jahisarve puhujate vähesus noo- rema metsameeste generatsiooni juu- res kaotab palju romantilisust jahi- pidamises.

Jahi lõpuks oli määratud ühine koos- viibimine I jsk. metsniku ruumides Sirtsis. Ja kui õhtul videviku ajal il- musid metsast jahimehed, siis, tänu pr. Jasnetski kaasabile, oli kõik valmis, et väärikselt vastu võtta väsinud jahi- mehi. Lõbusalt vesteldes kadus ajake ja ligines lahkumise tund. Kuid mä- lestused, need ei kustu...

Lõpuks metskonna nimel kõigile vae- vanägi ajale suurim tänu.

K. Väliste.

Mitmesuguseid teateid

Johann Sinka 60-aastane

Juubilar sündis 14. nov. 1879. a. Kaisma vallas Pärnumaal. Hari- duse sai endises kihelkonnakoolis ja metsaasjandust

õppis metsaülema v. Zur-Mühlēni juures 1905. a. 1906. aastal. 1906. aasta septembris asus J. Sinka Kändla mõisa metsanduse praktikan- diks, kus teenis järjest 6 aastat, päl- vides korraliku teenistusega mõisa- omaniku kiitust. Pärast Kändlast lah- kumist teenis J. Sinka praakrina 1 aasta Tallinna Papiabrikus, 1 aasta Jürgensi ja 3 aastat K. Kirschi juu-

res. Põllutöoministeeriumi teenistusse astus J. Sinka 1. veebruaril 1920. aastal, pühitsedes seega varsti 20-aastase teenistuse juubelit.

Põllutöoministeeriumis on J. Sinka teeninud 1. II 1920. a. — 12. IV 1928. a. Märjamaa metsaülemana, 2. IV 1928. a. — 1. IV 1931. a. Vihterpalu metsaülemana ja alates 1. IV 1931. a. endise Viimsi, praeguse Tallinna metskonna abimetsaülemana, missugusel kohal ta töötab ka praegu.

Juubilar on hinnatud töömehena ja sõbraliku kaasametnikuna teeninud oma ülemuste rahulolu ja kaasteenijate heatahtliku suhtumise. Juubelipäeval sai ta kaasteenijate õnnesoovide osaliseks ja juubeli tähistamiseks anti üle kingitus. Palju õnne ja jõudu edaspidiseks töötamiseks meie kodumaa metsade kasuks soovivad juubilarile kaasteenijad.

Hans Kaseste 50-a.

5. novembril m. a. pühitses Kursi abimetsaülem Hans Kaseste (end. nimega Birkenberg) oma 50. sünnipäeva ja 20. a. ametijubelit.

Hans Kaseste sünd. 5. 11. 1889

Saadjärve vallas Tartumaal Raadi mõisa metsaülemajana. Õppis Tartu reaalkoolis. On teeninud vabatahtlikuna Vene sõjaväes. Metsaasjandust õppis Kovno kubermangus ja tegutses abimetsaülemana Kura kubermangus. Maailmasõjas omandas vahvuse eest Georgi risti. Eesti Vabadussõjas teenis 6. rügemendi majandusülemajana abina ja hiljem tööroodu ülemajana. Sõja lõppedes ta siirdus kapteni auastmes reservi ja 15. aug. 1920. a. määrati Puurmani metstk. abimetsaülemaks. 1924. a. saadik on ta Saadjärve malevkonna pealikuks. Teenete eest kaitseliidus on ta saanud Kotkaristi. Vastutuleliku inimesena on Hans Kaseste oma kaasteenijate ja rahva hulgas võitnud suure lugupidamise.

Juubilar oli õnnitlema ilmunud suur hulk kaasteenijaid ja kohaliku seltskonna liikmeid.

Voltveti metskonna Sanga metsavaht Hans Hiob 60-aastane

24. detsembril 1939. a. sai Voltveti metskonna Sanga vahtkonna metsavaht Hans Hiob 60 aastat vanaks. Ta sündis 24. dets. 1879. a. end. Voltveti mõisas. 1908. a. asus Hans Hiob Voltveti mõisa metsa-

vahiaks Sanga vahtkonda. Metsade riigistamisega jäi ta edasi samasse vahtkonda metsavahiaks, kus ta praegu teenib. Ta on lasterohke perekonna isa. Üks poegadest on asunud isa tööpõllule ja teenib praegu Karksi metstkonnas metsavahina. Üle 30-a. teenistuse kestes ühel ja samal kohal on Hans Hiobil olnud õige palju ülemaid, kellelt ta on teeninud täit rahulolu. Oma püsiva suure kohusetruuduse ja täpse teenistusega on ta püsinud eeskujuna oma ametialal, ja seda eeskujuna on ta näidanud paljudele noortele metsameestele, kes on Voltvetist läbi käinud. Kõik tunnevad teda kui kohusetruud Sanga-Hanssu. Olgu raskused ametialal millised tahes, tema saab kõigest üle. Hans Hiob on täiesti ühte kasvanud oma metstkonnaga. Paljud noored metsad, kultuurid, mis on kasvanud Hiobi hoolitseva pilgu all, on selleks suureks töö ja hoole sambaks temale.

Sünnipäeva puhul külastas metsavahti Hans Hiobit tema kodus Voltveti metskonna ametkond härra metsaülemaga eesotsas. Kõikide soov on: Palju õnnelikke ja helgeid päevi!

Uus metsateadlane

18. detsembril 1939. a. kaitsis Kuusiku abimetsaülem Franz Kudevita oma diplomitööd „Reichenau metsandiku majandamis-kava“ (Järvakandi tehaste mets).

Diplomitöö ja selle kaitsmine tunnistati rahuldavaks.

Töö teostati Metsakorralduse Instituudi juures.

Muudatusi riigimetsateenijate koosseisus

Ametisse nimetatud:

Joosep Hüsse Putkaste metsaülemaks 1. XII 39. a.

Viktor Kruglov Loobu metsk. abimetsaülemaks 15. XII 39. a.

Edgar Harju Võru metskonna metsniku ajut. kohustetäitjaks 20. XII 39. a.

Richard Käärman Permisküla metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. XII 39. a.

Osvald Voore Saare metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 2. XII 39. a.

Elmar Ratt Aakre metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. XII 39. a.

Eduard Ilmre Loobu metsk. asjaajaja ajut. kohustetäitjaks 15. XII 39. a.

Karl Vahter Kabala metsk. Saeveski vahtk. metsavahiks 2. XII 39. a.

Heino Kandla Porkuni metsk. Loigu vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Edgar Raidma Tapa metsk. Saare vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Valter Vösur Tapa metsk. Ristsaare vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Paul Peil Kõlu metsk. Piiometsa vahtk. metsavahiks 20. XI 39. a.

Rein Lumis Huuksi metsk. Pedaniku vahtk. metsavahiks 5. XII 39. a.

Ümber paigutatud:

Tartu metsaülem Ado Valmet Kambja rev.-metsaülema ajutiseks kohustetäitjaks 1. I 40. a.

Loobu metsaülem Johannes Lukats Tartu metsaülemaks 1. I 40. a.

Petseri abimetsaülem Leonhard Juurik Loobu metsaülema ajutiseks kohustetäitjaks 1. I 40. a.

Permisküla metsk. metsnik Franz Kudavita Kuusiku metsk. abimetsaülema ajut. kohustetäitjaks katseasjanduse alal 1. XII 39. a.

Saare metsk. metsnik Hugo Kask Voltveti metsk. abimetsaülema ajut. kohustetäitjaks 1. XII 39. a.

Püssi metsk. asjaajaja Otto Vasli Narva metsk. asjaajajaks 15. XII 39. a.

Kivinõmme metsk. asjaajaja Tõnn Laurits Kariste metsk. asjaajajaks 16. XII 39. a.

Torma metsk. Tõikvere vahtk. m/v. Johannes Kadak Avinurme metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 16. XI 39. a.

Vigala metsk. metsnik Aleksander Narritson Halinga metsk. metsnikuks 1. I 40. a.

Torma metsk. m/v. Jüri Asten Petseri metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. XI 39. a.

Roela metsk. metsavaht Herbert Juhani Putkaste metsk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. XI 39. a.

Püssi metsk. Sala vahtk. m/v. k.-t. Paul Tarum Kohtla metsk. Niinsaare vahtk. m/v. kohustetäitjaks 1. X 39. a.

Kunda metsk. Nugeri vahtk. m/v. Karl Anton Purila metsk. Tammiku vahtk. metsavahiks 1. X 39. a.

Konguta metsk. Meeri vahtk. m/v. Jaan Kutsar sama metsk. Kirepi vahtk. metsavahiks 1. XI 39. a.

Kursi metsk. Piiri vahtk. m/v. Eduard Sirm Torma metsk. Säasekõrve vahtk. metsavahiks 1. XI 39. a.

Sõmerpalu metsk. Piirivariku vahtk. m/v. Jakob Pajur Sangaste metsk. Kullamäe vahtk. metsavahiks 1. XI 39. a.

Torma metsk. Kullisaare vahtk. m/v. Leonhard Lätt sama metsk. Rääbise vahtk. metsavahiks 15. XI 39. a.

Velise metsk. Konovere vahtk. m/v. Hans Valdma sama metsk. Laane vahtk. metsavahiks 15. XI 39. a.

Velise metsk. Laane vahtk. m/v. Osvald Lauter sama metsk. Konovere vahtk. metsavahiks 15. XI 39. a.

Kabala metsk. Saeveski vahtk. m/v. Aleksander Parik sama metsk. Navesti vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Pagari metsk. Väike-Pungerja vahtk. m/v. Voldemar Valter Roela metsk. Saueaugu vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Pagari metsk. Kaasiku vahtk. m/v. Julian Sõöt sama metsk. Väike-Pungerja vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Loobu metsk. Nõmmoja vahtk. m/v. Osvald Sorro sama metsk. Hõbeda vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Sangaste metsk. Uuliste vahtk. m/v. Volde mar Koff Naadi vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Triigi metsk. Puusepa vahtk. m/v. Kanditus Rikolas sama metsk. Mäe vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Triigi metsk. Annuka vahtk. m/v. Harald Kallasmaa sama metsk. Puusepa vahtk. metsavahiks 1. XII 39. a.

Ametist vabastatud:

Põllutöoministri käskkirjaga 10. X 39. a. nr. 28 p. 7 osaliseks muutuseks lugeda Halvinga metsaülem Alfred Hahn teenistusest vabastatuks, arvates 15. oktoobrist 1939. a.

Võru metsk. metsnik Johan Müller vanusepiiri ületamise ja parandamata haiguse tõttu 20. XII 39. a.

Kariste metskonna asjaajaja Peeter Parts surma tõttu 7. XI 39. a.

Triigi metsk. Mäe vahtk. m/v. Johannes Nõmmiksaar surma tõttu 1. XI 39. a.

Roela metsk. Rünga vahtk. m/v. Jaan Vainomets parandamatu haiguse ja 65 a. vanusepiiri ületamise tõttu 1. XI 39. a.

Kolga metsk. Ulliallika vahtk. m/v. Joosep Altoja omal palvel 1. XI 39. a.

Vigala metsk. Paiba vahtk. m/v. Eduard Valdek omal palvel parandamatu haiguse tõttu 1. XI 39. a.

Vastseliina metsk. Haviste vahtk. m/v. Karl Karu omal palvel 1. XI 39. a.

Haapsalu metsk. Valgevälja vahtk. m/v. Aleksander Mägisoosurma tõttu 10. XI 39. a.

Huuksi metsk. Pedaniku vahtk. m/v. Mart Järv parandamatu haiguse tõttu 1. XI 39. a.

Tapa metsk. Augjärve vahtk. m/v. k. t. Alfred Lättekivi omal palvel 25. XI 39. a.

Kabala metsk. Navesti vahtk. m/v. Jüri Mikk teenistusvanusepiiri ületamise ja parandamata haiguse tõttu 1. XII 39. a.

Loobu metsk. Hõbeda vahtk. m/v. Karl Mikiver vanusepiiri ületamise ja parandamatu haiguse tõttu 1. XII 39. a.

Sangaste metsk. Naadi vahtk. m/v. Aleksander Lehtsalu omal palvel 1. XII 39. a.

Kolu metsk. Piiometsa vahtk. m/v. Karl Peil parandamatu haiguse tõttu 20. XI 39. a.

*

Karjalasma metsk. Kangruselja vahtk. m/v. Aleksander Koikson'ile on perekonnaseisuatmetniku otsusega määratud uueks esja perekonnanimeks — Arvo Kivisto.

Metsamaterjalide hinnad

f-co laoplatz Tallinn. (Tallinna Börsikomitee noteering 10. jaan. 1940. a.)

	Kr.		Kr.
Palgid — kuusk ja mänd	tm. 16—17	Saetud materjal + 24% laudu:	
Blokk-palgid	„ 30—33	kuusk u/s. tm	38
Pakud: kuusk	rm 12	kuusk IV s. „	34
mänd	„ 12	mänd u/s. „	37
Paberipuud	„ 8,20—10	mänd IV s. „	33
Toe puud	„ 8,00—9,00	Kastilaud „	50—60
Pakud: kask	tm. 17—30	Luuavarred „	—
lepp I s.	„ 32	Krohvilistud „	—
lepp II s.	„ 18	Liiapid tk.	—
haab I s.	„ 35	Sulfaatpuud rm.	6,00—6,65
haab II s.	„ 25	Märge: sulfaatpuud on noteeritud f-co laoplatz Kehra.	
saar	„ 18—30	Tendents: elavam.	
tamm	„ —		
Prussid	„ 34—38		

Kõigis metsanduslikes küsimustes annavad talupidajatele tasuta nõu ja fuhatust Põllutöökoja metsanduskonsulendid ja metsaühingute usaldusmehed:

Põllutöökoja metsanduse nõuandjate vastuvõtukohad on:

Metsanduse eriteadlane V. Mutt, Tallinn, Lai tän: 41, tuba 9, tel. 464-76.

Vanem metsanduskonsulent K. Kulbin, Tallinn, Lai tän. 41, tuba 9, telefon 464-76. Haapsalus, Lääne maavalitsuses, kuu esimesel laupäeval ja teistel laupäevadel Harju maavalitsuses tel. 453-93.

Metsanduskonsulent-prakt. E. Kaljuste, Tallinn, Lai tän. 41, tuba 9, tel. 464-76.

Viljandi-Pärnu metsanduskonsulent A. Merihein, Viljandi maavalitsuses, tel. 142, kuu esimesel poolel, Pärnu maavalitsuses, tel. 534, eelviimasel teisipäeval ja Paides maakonsulendi juures, tel. 114. — viimasel teisipäeval.

Viru-Järva metsanduskonsulent A. Suuroja — Rakveres, Viru maavalitsuses, tel. 282. Järva-Jaanis maatulunduskonsulendi juures tel. 68 — kuu viimasel kesknädalal.

Võru-Petseri metsanduskonsulent R. Raidmäe — Võru maavalitsuses, tel. 36 ja Petseri maavalitsuses kuu esimesel esmaspäeval.

Saare-Lääne metsanduskonsulent T. Loothing — Kuressaares, konsulentide büroos, tel. 63, kuu teisel poolel. Orissaares, Põide maatulunduskonsulendi juures, tel. 18, kuu esimesel kesknädalal ja Lihulas maatulunduskonsulendi juures, tel. 30, kuu teisel teisipäeval.

Tartu-Valga metsanduskonsulent J. Kaalep — Tartus, Holmi 12, tel. 452, ja Valga maavalitsuses, tel. 102, kuu esimesel esmaspäeval.

EESTI METSAÜHINGUTE LIIT.

Teadlik ja tubli

metsa- ja jahimees

loeb Eesti ainukest
metsanduse kuukirja

«Eesti Mets»

Ilmub parimate eriteadlaste kaastööl ja toimetusel • Tellimishind: aastas Kr. 3.50, poolaastas Kr. 2.— • Riigimetsateenijatele ühistellimiste puhul soodustatud hinnaga •

Toimetus ja talitus:

TALLINN, LAI TÄN. 39/41, postkast 97

Posti jooksev arve nr. 155

Kõitjal,

KUS KA VIIBITE,
OLGU TEIE LAHUTA-
MATUKS KAASLASEKS

„Päevaleht“

„LASTE RÕÕM“
ON AINULAADNE
LASTE AJAKIRI

MITMEKESIST
KIRJANDUST
P A K U V A D

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, S.-KARJA 23. PIKK 2